

Ewaluacja instrumentu RLKS w województwie
pomorskim w latach 2014-2020

**STOWARZYSZENIE SŁOWIŃSKA GRUPA
RYBACKA**

RAPORT KOŃCOWY

Pracownia Badań Soma. Monika Kwiecińska-Zdrenka
TORUŃ, 2022 |

Spis treści

Streszczenie.....	2
1. Przedmiot badania. Cele i zakres badania.....	3
2. Metodologia badania i opis realizacji badania.....	4
Wielkość i dobór próby badawczej.....	5
3. Wyniki badania i ich interpretacja.....	6
3.1. Ocena wpływu na główny cel LSR.....	6
3.2. Ocena wpływu na kapitał społeczny.....	15
3.3. Przedsiębiorczość.....	17
3.4. Turystyka i dziedzictwo kulturowe.....	20
3.5. Grupy defaworyzowane.....	23
3.6. Innowacyjność.....	27
3.7. Projekty współpracy.....	29
3.8. Ocena funkcjonowania LGD.....	30
3.9. Ocena procesu wdrażania.....	32
3.10. Wartość dodana podejścia LEADER.....	33
4. Odpowiedzi na pytania badawcze.....	36
5. Wnioski i rekomendacje.....	39
Spis tabel i wykresów.....	42
Załączniki. Narzędzia badawcze.....	44
Mieszkańcy obszarów LGD (CAWI/ CATI).....	44
LGD (IDI).....	50

Wykaz skrótów

APS – aktywna polityka społeczna

DR – analiza danych zastanych (desk research)

CATI – wywiady telefoniczne (computer assisted telephone interviews)

EFRR – Europejski Fundusz Rozwoju Regionalnego

EFS – Europejski Fundusz Społeczny

IDI – indywidualny wywiad pogłębiony (in-depth interview)

JST – jednostka samorządu terytorialnego

LGD – Lokalna Grupa Działania

LSR – Lokalna Strategia Rozwoju

OP – Oś Priorytetowa

PROW – Program Rozwoju Obszarów Wiejskich

RLKS – Rozwój Lokalny Kierowany przez Społeczność

ZR – zrównoważony rozwój

Streszczenie

Niniejszy raport zawiera wyniki ewaluacji realizacji Lokalnej Strategii Działania przez Słowińską Grupę Rybacką.

Podstawy źródłowe badania to:

- dane zastane: sprawozdanie finansowe i rzeczowe LGD, Lokalna Strategia Rozwoju, dokumenty LGD (statut, regulaminy, ogłoszenia o naborach, itp.)
- dane zastane: statystyki publiczne
- wywiady kwestionariuszowe z mieszkańcami, z uwzględnieniem beneficjentów działań realizowanych na obszarze LSR
- wywiady indywidualne pogłębione z przedstawicielami LGD (Rady, Zarządu, Biura).

Badanie empiryczne realizowano w 2021 roku.

Raport uporządkowano tematycznie zgodnie z wytycznymi ministerialnymi, tj. w dziesięć działów:

- Ocena wpływu na główny cel LSR
- Ocena wpływu LSR na kapitał społeczny
- Ocena wpływu LSR na przedsiębiorczość
- Ocena wpływu LSR na turystykę i dziedzictwo kulturowe
- Ocena wpływu LSR na grupy defaworyzowane
- Poziom innowacyjności realizowanych działań
- Projekty współpracy
- Ocena funkcjonowania LGD
- Ocena procesu wdrażania LSR
- Wartość dodana podejścia LEADER

Raport zawiera także zbiorcze zestawienie odpowiedzi na postawione pytania badawcze, wnioski i rekomendacje, które będą przedmiotem dalszych konsultacji społecznych oraz wykorzystane narzędzia badawcze.

1. Przedmiot badania. Cele i zakres badania

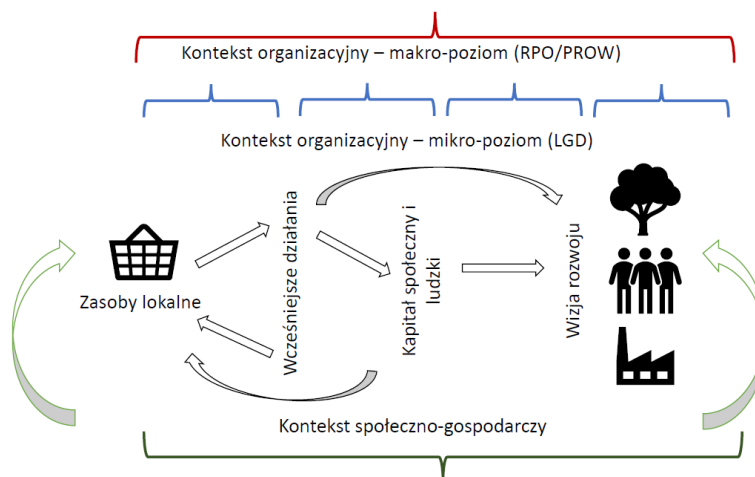
Przedmiotem badania jest instrument terytorialny Rozwój Lokalny Kierowany przez Społeczność. Celem RLKS jest zmniejszenie poziomu ubóstwa i wykluczenia społecznego, zwiększenie potencjału gospodarczego oraz aktywności społecznej i zawodowej na obszarach problemowych objętych Lokalnymi Strategiami Rozwoju (LSR). Działania podejmowane w ramach RLKS mają służyć zaktywizowaniu lokalnych społeczności w zakresie kreowania i podejmowania przez nie różnego rodzaju inicjatyw oddolnych i umożliwią podniesienie zdolności do budowania kapitału społecznego, który jest znaczącym czynnikiem w kontekście poprawy konkurencyjności obszarów, na których brakuje miejsc pracy, pogarszają się warunki życia i kumulują się inne problemy społeczne.

Rozwój lokalny kierowany jest przez LGD, składające się z osób reprezentujących lokalne społeczno-gospodarcze interesy publiczne i prywatne.

Ocena sposobu wdrożenia i stosowania instrumentu RLKS powinna być dokonana z **uwzględnieniem pełnego kontekstu: organizacyjnego** (na poziomie LGD), **społeczno-gospodarczego** (specyfiki i możliwości rozwojowych na danym obszarze, w tym poziomu wykluczenia społecznego), **poziomu kapitału danej społeczności** (w postaci kapitału ludzkiego, społecznego, w tym wcześniejszych doświadczeń aktywizacyjnych i działania na rzecz społeczności owocujących poczuciem sprawstwa), **poziomu świadomości społecznej**, w szczególności **wizji rozwoju** (gospodarczego, społecznego i ekologicznego) oraz powiązania tych sfer. Podejście to obrazuje poniższy rysunek (rys. 2).

Przyjmujemy przy tym, że kontekst organizacyjny na poziomie programowym jest względnie sztywny, natomiast może być różny na poziomie poszczególnych LGD (założenia RLKS mogą być różnie realizowane). Kontekst społeczno-gospodarczy wpływa z jednej strony na kapitał ludzki (skalę wykluczenia społecznego), ale z drugiej strony determinuje też wizję rozwojową (można założyć, że na obszarach, na których silnie odczuwane są ubóstwo i wykluczenie, częściej brane są pod uwagę aspekty gospodarcze i społeczne rozwoju, z mniejszą uwagą dla rozwoju ładu ekologicznego). Istotnym dopełnieniem opisu przypadku powinno być rozpoznanie sposobu gromadzenia wcześniejszych doświadczeń – te wpływają na poziom kapitału społecznego i ludzkiego, a ten na fazę wdrażania instrumentu RLKS.

Rysunek 1. Uwarunkowania wdrażania RLKS

Źródło: opracowanie własne, źródło: Raport ewaluacyjny [UUZPEŁNIĆ].

Przyjęcie powyższych założeń prowadzi do przyjęcia schematu badania, które realizowane będzie w porządku i w sposób, który pozwoli odnieść się do wszystkich powyższych kwestii. Odtworzony zostanie kontekst organizacyjny na poziomie makro (analiza dokumentów źródłowych), jak również na poziomie mikro (sposób funkcjonowania LGD – wywiady LGD), odtworzenie kontekstu społecznego: uwarunkowań

społeczno-gospodarczych obszaru objętego RLKS (na podstawie analizy statystyk publicznych oraz wywiadów z JST) i zasobów społecznych i ludzkich (na podstawie wywiadów z mieszkańcami).

2. Metodologia badania i opis realizacji badania

W badaniu wykorzystane będą następujące metody badawcze:

1. Analiza dokumentów źródłowych (**desk research**)

Technika desk research polegająca na analizie danych zastanych, które przynoszą informacje ważne z perspektywy problematyki badania, lecz nie zostały wytworzone na jego potrzeby. Analiza obejmie swoim zakresem:

- Dokumenty programowe,
- Dokumenty strategiczne,
- Dokumenty prawne regulujące rozwój lokalny i rewitalizację,
- Wytyczne, poradniki, podręczniki dla LGD,
- Analizy, raporty z ewaluacji dotyczących przedmiotu badania,
- Dokumentacja konkursowa, wypełnione karty oceny formalno-merytorycznej dla projektów z zakończoną oceną formalno-merytoryczną,
- Sprawozdania z realizacji Programu,
- Lokalne Strategie Rozwoju.

Analiza dostarczy wiedzy umożliwiającej ocenę kontekstu organizacyjnego na poziomie makro i mikro.

2. **CATI/CAWI** - z (**potencjalnymi**) **wnioskodawcami i beneficjentami** - mieszkańcami regionu.

Ze względu na prawdopodobne zagrożenie epidemiczne zaplanowano realizację 1000 wywiadów telefonicznych na próbie reprezentatywnej dorosłych mieszkańców 15 LGD (tj. średnio 67 wywiadów na 1 Grupę).

W celu uzupełnienia materiału badawczego opublikowany będzie także link do wersji elektronicznej kwestionariusza na stronie Stowarzyszenia LGD. Pomiar zostanie przeprowadzony z pomocą specjalistycznej platformy SomaLab, która umożliwia w pełni anonimowe (ale kontrolowalne) gromadzenie danych.

3. **IDI** – z **wybranymi celowo liderami lokalnymi z obszaru funkcjonowania LGD-ów**

Wywiady indywidualne pogłębione umożliwiają dzięki stworzeniu intymnych okoliczności rozmowy, warunki do tego, aby poza prezentacją faktów, badani mogli formułować oceny i je uzasadniać. Pozwoli to na ustalenie w szczególności tych obszarów, które pozwolą na stworzenie rekomendacji zarówno operacyjnych, jak i strategicznych dotyczących przyszłej perspektywy finansowej.

Wielkość i dobór próby badawczej

Mieszkańcy (potencjalni wnioskodawcy i beneficjenci)

Przyjęto, że próba powinna z jednej strony dawać reprezentatywny obraz całego obszaru, ale jednocześnie powinna umożliwiać wnioskowanie dla każdego z obszarów LGD z osobna.

Lp.	Nazwa LGD	mieszkańcy	wnioskodawcy	w tym beneficjenci
1	Lokalna Grupa Działania "Chata Kociewia"	81	8	7
2	Lokalna Grupa Działania "Trzy Krajobrazy"	51	8	5
3	Lokalna Grupa Działania Partnerstwo Dorzecze Słupi	100	10	6
4	Lokalna Grupa Działania "Wstęga Kociewia"	47	8	5
5	Stowarzyszenie Lokalna Grupa Działania Ziemi Człuchowskiej	52	8	4
6	Powiślańska Lokalna Grupa Działania	40	5	5
7	Słowińska Grupa Rybacka	59	8	3
8	Stowarzyszenie "Bursztynowy Pasaż"	27	5	5
9	Stowarzyszenie Lokalna Grupa Działania "Kraina Dolnego Powiśla"	34	10	6
10	Stowarzyszenie Lokalna Grupa Działania Sandry Brdy	56	8	4
11	Stowarzyszenie Lokalna Grupa Działania Stolem	33	5	3
12	Stowarzyszenie Północnokaszubska Lokalna Grupa Rybacka	77	8	3
13	Stowarzyszenie Turystyczne Kaszuby	127	10	3
14	Żuławska Lokalna Grupa Działania	56	8	6
15	Lokalna Grupa Działania "Kaszubska Droga"	43	8	5
	RAZEM	883	117	67

Liderzy lokalni

Przyjęto założenie, że liderzy lokalni są zainteresowani wpływaniem na rozwój przez udział w pracach LGD. W efekcie przyjęto, że w każdym LGD badaniem objęte będą po 3 osoby reprezentujące:

- mieszkańców (po 1 osobie z 15 LGD)
- organizacje pozarządowe (nie mniej niż 8 osób) lub samorząd lokalny (nie mniej niż 7 osób)
- przedsiębiorcy (po 1 osobie z 15 LGD)

3. Wyniki badania i ich interpretacja

3.1. Ocena wpływu na główny cel LSR

Pytanie badawcze:

1. Jaki jest stopień osiągnięcia celu głównego i przypisanych do niego wskaźników LSR?

W Lokalnej Strategii Rozwoju przygotowanej z uwzględnieniem konsultacji społecznych wyróżniono trzy główne obszary problemowe, na których powinny koncentrować się działania LGD:

- Atrakcyjne miejsca zamieszkania i pobytu
- Efektywne zarządzanie zasobami i rozwój gospodarczy
- Rozwój zrównoważonego rybactwa i wykorzystanie jego potencjału

Tabela 1. Logika wyznaczonych celów szczegółowych i przedsięwzięć LSR

Zdiagnozowany problem	Problem szczegółowy	Cel główny	Cel szczegółowy	Grupa docelowa
Niska atrakcyjność obszaru LSR jako miejsca zamieszkania i pobytu, w tym niedostateczny rozwój infrastruktury społecznej Wysoka stopa bezrobocia	Wąska oferta edukacyjno-kulturalna dla dzieci, młodzieży i seniorów głównie w małych wsiach	Atrakcyjne miejsce zamieszkania i pobytu	1.1. Wspieranie aktywności mieszkańców oraz przeciwdziałanie wykluczeniu	organizacje pozarządowe LGD
	Brak atrakcyjnych ofert pracy Niedostosowanie kwalifikacji mieszkańców do potrzeb rynku pracy		1.2. Zachowanie dziedzictwa i kształtowanie tożsamości lokalnej	organizacje pozarządowe , podmioty należące do sektora finansów publicznych , LGD
	Słaby rozwój instytucjonalny organizacji pozarządowych		1.3. Rozwój infrastruktury społecznej oraz kompleksowe zagospodarowanie przestrzeni publicznej	podmioty należące do sektora finansów publicznych
	Niewielki udział sektora prywatnego i NGO w zakresie świadczenia usług kulturalnych, statyczność w przekazywaniu treści kulturalno-edukacyjnych – niski stopień wykorzystania innowacyjnych form przekazu		1.4. Wzmacnianie trójsektorowej współpracy w ramach partnerstwa lokalnego	LGD
	Niedostateczny rozwój infrastruktury społecznej i sportowej w małych miejscowościach, w szczególności placówek służby zdrowia, placówek kulturalnych			
	Słaba współpraca między podmiotami (m.in. w sektorze turystyki, na linii sektor rybacki – turystyka, w sektorze rolnictwa, w środowisku rybaków, hodowców)			
kształtowanie wizerunku obszaru jako	niska konkurencyjność firm trudność w znalezieniu wykwalifikowanych pracowników i	Efektywne zarządzanie	2.1. Tworzenie i rozwój działalności, w szczególności opartych o	mieszkańcy, organizacje pozarządowe

Zdiagnozowany problem	Problem szczegółowy	Cel główny	Cel szczegółowy	Grupa docelowa
zagębia kultury rybackiej i sportów wodnych oraz promocja jego walorów kulturowo-przyrodniczych w kraju i zagranicą	specjalistów związana m.in. z odpływem wykształconych młodych ludzi do dużych miast lub zagranicę	zasobami i rozwój gospodarczy	zasoby, kulturę i specyfikę obszaru	podmioty gospodarcze
Mała liczba urzędzeń służących do oczyszczania wód wykorzystywanych w hodowli ryb, a także niewielka liczba inwestycji i infrastruktury przyczyniającej się do ochrony środowiska urzędzeń fotowoltaicznych regulacji akwenów wodnych)	Brak zagospodarowania wód odpadowych z gospodarstw rolnych i zakładów gospodarczych oraz osadów z hodowli ryb Braki w oznakowaniu rezerwatów i innych terenów objętych ochroną		2.2. Zachowanie stanu środowiska naturalnego	organizacje pozarządowe , podmioty należące do sektora finansów publicznych
Sezonowość, w szczególności w sektorze turystycznym – uzależnienie oferty od pogody i pory roku Niska innowacyjność oferty kulinarnej i noclegowej, mała aktywność i brak pomysłów wśród kwaterodawców Słabo rozwinięta oferta turystyki aktywnej i oferta uprawiania sportów wodnych Słabo wykorzystany potencjał turystyki morskiej	brak wspólnej marki i niedostatecznie rozwinięte narzędzia promocyjne, brak sieciowych punktów IT wraz z siecią sprzedaży produktów regionalnych Słaba współpraca między podmiotami (m.in. w sektorze turystyki, na linii sektor rybacki – turystyka, w sektorze rolnictwa, w środowisku rybaków, hodowców)		2.3. Zwiększenie atrakcyjności i różnorodności turystycznej obszaru	organizacje pozarządowe, podmioty należące do sektora finansów publicznych, podmioty gospodarcze , mieszkańcy,
	Brak innowacyjnych, różnorodnych pomysłów na dywersyfikację działalności gospodarczej w sektorze rybackim	Rozwój zrównoważonego rybactwa i wykorzystanie jego potencjału	3.1. Wykorzystanie rybackiego potencjału obszaru	podmioty gospodarcze z sektora rybackiego, mieszkańcy związani z sektorem rybackim

Zdiagnozowany problem	Problem szczegółowy	Cel główny	Cel szczegółowy	Grupa docelowa
	Słabo wykorzystany potencjał turystyki morskiej, a także niedostateczna oferta połowu ryb na zbiornikach śródlądowych		3.2. Zachowanie sektora rybackiego	mieszkańcy, organizacje pozarządowe, podmioty gospodarcze LGD

Źródło: Opracowanie własne na podstawie LSR

Dla realizacji postawionych celów przeprowadzono (do końca 2020 roku) 20 naborów, na które przeznaczono łącznie 15.847061,68 zł oraz ogłoszono 6 kolejnych. Do końca 2020 roku podpisano umowy na realizację działań o wartości 15.773.873,48 zł (13.830.933,03 zł bez środków na funkcjonowanie i animację – przedsięwzięcia 1.4.1.)

Postęp finansowy w większości podjętych działań jest odpowiedni. Wyjątkiem są tu jedynie trzy rodzaje działań – służących promocji i zachowaniu rybackiego charakteru obszaru, działania służące zachowaniu i ochronie zasobów przyrodniczych oraz polegające na rozwoju oferty turystycznej obszaru. W dwóch pierwszych przypadkach w 2020 roku podjęto jednak działania nakierowane na realizację niezbędnych przedsięwzięć z pozytywnym rezultatem, tzn. zagospodarowano większość przeznaczonych na te cele alokacji (co jest zgodne z harmonogramem i planem działania), a w przypadku ostatniego przedsięwzięcia – konkursy od początku realizacji LSR przewidziane były na 2021 r. Nie ma zatem wątpliwości, że do końca okresu realizacji Programu uda się zrealizować zaplanowane przedsięwzięcia.

Tabela 2. Postęp finansowy (na koniec 2020 r.) **

Przedsięwzięcie	Realizacja budżetu na podstawie podpisanych umów 2016-2021 (%)	Program operacyjny
1.1.1. Realizacja inicjatyw na rzecz integracji lokalnej społeczności	76,25	PROW
1.1.2. Rozwój potencjału NGO	100,00 (107,57%)*	PROW
1.2.1. Popularyzacja dziedzictwa lokalnego	100,00 (109,04%)*	PROW
1.2.2. Promowanie i zachowanie rybackiego charakteru obszaru	10,51% (97,45% alokacji na 2020 r.)	RYBY
1.3.1. Rozwój ogólnodostępnej i niekomercyjnej infrastruktury kulturalnej i rekreacyjnej, zwłaszcza służącej integracji i edukacji lokalnej społeczności	61,17	PROW
2.1.1. Podejmowanie działalności gospodarczej w zakresie usług dla lokalnej społeczności	100,0% (106,26%)*	PROW
2.1.2. Rozwijanie działalności gospodarczej na obszarze	87,18%	PROW
2.2.1. Zachowanie i ochrona zasobów przyrodniczych obszaru oraz przywracanie stanu zniszczonych lub ochrona zagrożonych degradacją elementów środowiska	0% 80,3% (alokacji na 2020 r.)	RYBY
2.3.1. Tworzenie, rozwój i wyposażenie infrastruktury turystycznej i rekreacyjnej historycznie lub terytorialnie związanych z działalnością rybacką	44,44	RYBY
2.3.2. Rozwój kompleksowej oferty turystycznej	0,00	PROW
2.3.3. Podejmowanie działalności gospodarczej w zakresie turystyki, z wykorzystaniem kulturowych i przyrodniczych zasobów lokalnych	91,43%	PROW

2.3.4. Podejmowanie lub rozwój działalności gospodarczej związanej z wodnym potencjałem obszaru	53,52%	RYBY
2.3.5. Rozwój istniejących szlaków turystycznych	87,43	RYBY
3.1.1. Dywersyfikacja źródeł dochodów osób związanych z sektorem rybactwa	70,03%	RYBY
3.2.1. Rozwijanie łańcuchów dostaw produktów sektora rybackiego	32,35%	RYBY

*wartość przekraczająca 100% oznacza, że podpisano więcej umów niż planowano po tym, jak wycofał się któryś z beneficjentów oraz z różnic kursowych

**z wyłączeniem przedsięwzięć: 1.4.1. Koszty bieżące i animacja oraz projektów współpracy oraz 1.4.2. Promowanie dziedzictwa rybackiego i 3.2.2. Wspieranie tworzenia łańcucha dostaw produktów rybackich – przewidzianych do realizacji w latach niepodlegających ewaluacji

Wskaźniki produktu osiągnęte są zgodnie z założeniami. Jedyne wskaźniki, które wymagają dalszych działań – zgodnie z założeniami przyjętymi w LSR – dotyczą tworzenia łańcuchów dostaw oraz działania dotyczące ochrony przyrody.

Tabela 3. Wskaźniki produktu – postęp rzeczowy*

	Wskaźnik produktu	Założona wartość wskaźnika na koniec 2020 roku (zgodnie z Planem działania do 2021r.)	Osiągnięta wartość (liczbowa) na podstawie podpisanych umów
1.1.1.	liczba inicjatyw podejmowanych na rzecz lokalnej społeczności	7	22
1.1.2.	liczba szkoleń i innych form edukacyjnych zrealizowanych w ramach operacji	10	12
1.1.2	ilość informacji na temat działań związanych z projektem przekazywanych dostępnymi kanałami komunikacji	50	50
1.2.1.	liczba inicjatyw popularyzujących dziedzictwo lokalne obszaru	6	9
1.2.1.	liczba operacji nastawiona na innowacje	3	3
1.2.2	liczba przedsięwzięć edukacyjnych związanych z lokalnymi zasobami morskimi i rybackimi	4	3
1.2.2	liczba przedsięwzięć polegających na zachowaniu lub stworzeniu materiałów i opracowań związanych z dziedzictwem kulturowym obszaru	0	0
1.2.2	liczba operacji nastawiona na innowacje	1	1
1.3.1.	liczba podmiotów działających w sferze kultury, które otrzymały wsparcie w ramach realizacji LSR	3	7
1.3.1.	liczba operacji obejmujących wyposażenie podmiotów działających w sferze kultury	1	5
1.3.1.	liczba obiektów dostosowanych do potrzeb osób niepełnosprawnych i seniorów	1	6
1.3.1.	liczba operacji nastawiona na innowacje	2	6
2.1.1	liczba operacji polegająca na utworzeniu nowego przedsiębiorstwa	11	23
2.1.1	liczba operacji nastawiona na innowacje	3	14
2.1.2	liczba operacji polegająca na rozwoju istniejącego przedsiębiorstwa	17	17
2.1.2	liczba operacji nastawiona na innowacje	5	12
2.2.1	liczba przedsięwzięć polegająca na zachowaniu i ochronie zasobów przyrodniczych obszaru	≥ 1	0

2.3.1	liczba nowych, przebudowanych lub wyposażonych obiektów infrastruktury turystycznej i rekreacyjno-sportowej	0	10
2.3.1	liczba obiektów infrastruktury turystycznej i rekreacyjno-sportowej dostosowanych do potrzeb osób niepełnosprawnych i seniorów	0	4
2.3.1	liczba operacji nastawiona na innowacje	0	4
2.3.2	liczba sieci w zakresie usług turystycznych, które otrzymały wsparcie	0	0
2.3.2	liczba operacji nastawiona na innowacje	0	0
2.3.3	liczba operacji polegająca na utworzeniu nowego przedsiębiorstwa	18	15
2.3.3	liczba nowych miejsc noclegowych	10	22
2.3.4	liczba przedsięwzięć polegających na podejmowaniu lub rozwoju działalności gosp. związanej z potencjałem wodnym	7	4
2.3.4	liczba operacji nastawiona na innowacje	3	4
2.3.5.	liczba zadań zrealizowanych w ramach operacji związanych z rozwijaniem szlaków	5	5
3.1.1	liczba podmiotów i osób fizycznych dywersyfikujących swoją działalność lub miejsce pracy	5	19
3.1.1	liczba operacji nastawiona na innowacje	1	6
3.2.1	liczba przedsięwzięć polegająca na tworzeniu lub rozwijaniu łańcuchów dostaw produktów rybactwa	1	2
3.2.1	liczba operacji nastawiona na innowacje	1	2

*z wyłączeniem przedsięwzięć: 1.4.1. Koszty bieżące i animacja oraz projektów współpracy oraz 1.4.2. Promowanie dziedzictwa rybackiego i 3.2.2. Wspieranie tworzenia łańcucha dostaw produktów rybackich – przewidzianych do realizacji w latach niepodlegających ewaluacji

Większość założonych wskaźników rezultatu zrealizowano na poziomie odpowiednim dla osiągnięcia celów strategicznych. Z pewną trudnością wiązało się tworzenie i utrzymanie miejsc pracy, co należy wiązać między innymi z lockdownem w okresie pandemii i trudnościami, na jakie w związku z tym napotkali pracodawcy w wybranych sektorach.

Tabela 4. Wskaźniki rezultatu – postęp rzeczowy

	Wskaźnik rezultatu	Założona wartość wskaźnika na koniec 2023 roku	Osiągnięta wartość (liczbowa) na podstawie wypłaconego wsparcia
1.1.1.	liczba osób, która wzięła udział w wydarzeniach edukacyjnych	105	0
1.1.1.	udział osób należących do grup defaworyzowanych uczestniczących w zajęciach i innych formach edukacji	100	0
1.1.2.	liczba organizacji korzystająca z oferty szkoleniowo-edukacyjnej	20	20
1.2.1.	liczba uczestników imprez polegających na zachowaniu dziedzictwa i kształtowaniu tożsamości lokalnej	300	1 080
1.2.2	liczba odbiorców działań edukacyjnych związanych z lokalnymi zasobami	150	200

1.2.2	liczba odbiorców zbiorów, kolekcji, wystaw, opracowań, zbiorów informacji, baz danych, publikacji na temat obszarów zależnych od rybactwa	120	0
1.3.1.	wzrost liczby osób korzystających z wybudowanych, przebudowanych lub wyposażonych obiektów	Wzrost o 30%	Wzrost o 71,67%
2.1.1	Liczba utworzonych miejsc pracy	24	12
2.1.1	liczba zatrudnionych osób należących do grup defaworyzowanych (wraz z samozatrudnieniem)	5	13
2.1.2	Liczba utworzonych miejsc pracy	21	19
2.1.2	liczba zatrudnionych osób należących do grup defaworyzowanych	13	18
2.2.1	liczba obszarów chronionych objętych realizowanymi operacjami	1	0
2.3.1	Wzrost liczby osób korzystających ze stworzonej, rozwiniętej, wyposażonej infrastruktury turystycznej	wzrost o 30%	50%
2.3.2.	liczba osób, które skorzystały z więcej niż jedna usługi turystycznej objętej siecią, która otrzymała wsparcie w ramach LSR	20	0
2.3.3	Liczba osób, które skorzystały z miejsc noclegowych w ciągu roku	50	170 340
2.3.3.	liczba utworzonych miejsc pracy (ogółem)	20	6
2.3.3	Liczba zatrudnionych osób należących o grup defaworyzowanych	3	6
2.3.4	Liczba utworzonych lub utrzymanych miejsc pracy	12	5
2.3.4	Liczba zatrudnionych osób należących o grup defaworyzowanych	6	5
2.3.5.	liczba nowych podmiotów należących do szlaków	4	4
3.1.1	Liczba utworzonych lub utrzymanych miejsc pracy	28	13 12
3.1.1	liczba zatrudnionych osób należących do grup defaworyzowanych	6	9
3.2.1	Liczba utworzonych lub utrzymanych miejsc pracy	6	3
3.2.1	Liczba zatrudnionych osób należących o grup defaworyzowanych	2	3

Zwraca uwagę nierównomierna realizacja działań na obszarze LSR odbywała się w różnym tempie. Szczególnie niska była aktywność w gminach Kępice i Smołdzino. Z drugiej strony, wyraźnie pod względem wysokiej aktywności odznacza się gmina Ustka (zarówno miejska, jak i wiejska).

Tabela 5. Rodzaje realizowanych działań w podziale na gminy – liczba projektów realizowanych w poszczególnych gminach (na podstawie podpisanych umów)

Przedsięwzięcie	gmina						razem
	Ustka	M. Ustka	Kobylnica	Kępice	Słupsk	Smołdzino	
1.1.1.	0	0	0	1	3	1	5*
1.1.2	1**	0	0	0	0	0	1
1.2.1.	4	1	0	2	1	1	9*
1.2.2.	0	1	0	0	0	1	2
1.3.1	1	2	2	1	1	0	7
2.1.1	6	3	7	1	5	1	23

Przedsięwzięcie	gmina						razem
	Ustka	M. Ustka	Kobylnica	Kępice	Słupsk	Smóldzino	
2.1.2	4	4	4	1	3	1	17
2.3.1	1	0	0	1	1	1	4
2.3.3	4	6	0	0	2	3	15
2.3.4	0	3	0	1	0	0	4
2.3.5.	1**	0	0	0	0	0	1
3.1.1.	7	7	1	0	3	1	19
3.2.1.	1	0	0	0	1	0	2
razem	30	27	14	8	20	10	109

*Liczba umów na realizację zadań grantowych w ramach projektu grantowego realizowanego przez SGR

**Operacje realizowane przez SGR (operacje własne)

Wśród beneficjentów największą aktywnością wykazywały się osoby fizyczne i już funkcjonujący przedsiębiorcy. Wysoka była aktywność organizacji pozarządowych – łącznie realizowały 19 umów, z czego 14 w ramach zadań grantowych w ramach projektu grantowego realizowanego przez SGR.

Tabela 6. Rodzaje działań w podziale na rodzaje beneficjentów – liczba projektów realizowanych przez poszczególnych beneficjentów (na podstawie podpisanych umów)

Przedsięwzięcie	beneficjent						razem
	Jednostka samorządu terytorialnego	Podmiot publiczny	Osoba fizyczna	Przedsiębiorca	Organizacja pozarządowa	Kościół, związek wyznaniowy	
1.1.1.	0	0	0	0	5*	0	5*
1.1.2	0	0	0	0	1	0	1
1.2.1.	0	0	0	0	9*	0	9*
1.2.2.	1	0	0	0	1	0	2
1.3.1	5	0	0	2	0	0	7
2.1.1	0	0	23	0	0	0	23
2.1.2	0	0	0	16	1	0	16
2.3.1	3	0	0	0	1	0	4
2.3.3	0	0	15	0	0	0	15
2.3.4	0	0	0	4	0	0	4
2.3.5.	0	0	0	0	1	0	1
3.1.1.	0	0	0	19	0	0	19
3.2.1.	0	0	0	2	0	0	2
razem	9	0	38	43	19	0	109

*Liczba umów na realizację zadań grantowych w ramach projektu grantowego realizowanego przez SGR

W okresie realizacji LSR zachodziły procesy społeczno-demograficzne, których część może powodować, że nie wszystkie założenia LSR możliwe były do realizacji. Przeszkodą byłoby z pewnością zauważalne w prawie wszystkich gminach (z wyjątkiem Kobylnicy i wiejskiej gminy Słupsk) zmniejszenie się liczby mieszkańców przy jednoczesnym postępującym starzeniu się ludności, co przy ujemnym przyroście naturalnym powoduje kurczenie się grupy mieszkańców w wieku produkcyjnym, do których kierowano istotną część działań.

We wszystkich gminach, w których nastąpił spadek liczby ludności, był on skorelowany jest z ujemnym saldem migracji (więcej osób wyjeżdża niż się osiedla), ale także zwiększającym się udziałem osób w wieku powyżej 65 roku życia w ogóle populacji (widać to w szczególności w gminach miejskich Słupsk i Ustka oraz w gminach Smołdzino i Kępice).

W wyraźnie trudniejszej sytuacji demograficznej jest gmina Kępice - tu nie tylko ubywa mieszkańców, ale ubywa ich głównie kosztem grupy osób w wieku produkcyjnym. Ujemne saldo migracji i jednocześnie ujemny przyrost naturalny to łącznie sygnał, że proces starzenia się tej społeczności jest najprawdopodobniej nieodwracalny.

Na tym tle w dobrej sytuacji wydaje się być gminy Kobylnica i Słupsk (obszar wiejski). Zachodzą tu wprawdzie podobne procesy, ale saldo migracji jest dodatnie i zarazem dodatni jest też przyrost naturalny, co łagodzi proces starzenia się społeczności.

Można przypuszczać, że część z tych pozytywnych zmian wiąże się z migracją z miast na tereny podmiejskie. Drugą stroną tego procesu jest ubywanie ludności z miasta Słupsk, co ma konsekwencję w postanie znaczącego pogłębienia poziomu obciążenia demograficznego.

Cele LSR Oceniano je jako trafne. Badani przyjmują, że fakt osiągnięcia wszystkich wskaźników i celów [ID17_3] jest wystarczającym argumentem na rzecz tego, że cele te odpowiadały lokalnym potrzebom. Według badanych, **cele** były na tyle trafnie skonstruowane, że **zachowały ważność (aktualność)** mimo zmieniających się okoliczności zewnętrznych (zmiany rynku pracy pod wpływem niedoboru pracowników, a następnie pod wpływem pandemii). Bieżąca obserwacja tych zewnętrznych zmian pozwala na dostosowywanie wskaźników do realiów gospodarczych i społecznych. Mimo tych obserwowanych zmian, według badanych przedstawicieli LGD, „fundament interwencji [cel] pozostaje bezwzględnie ten sam – ten jest trafny”. [ID17_3]

Tabela 7. Sytuacja społeczno-demograficzna na obszarze LGD

Wskaźnik kondycji gminy	Miasto Ustka		Ustka		Kobylnica		Słupsk – obszar wiejski		Słupsk Miasto		Smołdzino		Kępice		Kępice - miasto		Kępice - obszar wiejski	
	2015	2020	2015	2020	2015	2020	2015	2020	2015	2020	2015	2020	2015	2020	2015	2020	2015	2020
Liczba ludności ogółem	15933	15199	8342	8295	11491	13211	17049	18528	92496	89780	3431	3382	9406	8941	3711	3558	5695	5383
Ludność w wieku nieprodukcyjnym na 100 osób w wieku produkcyjnym	64,5	79	52,4	59,9	52,8	61	51,3	59,4	62,6	74,2	52,9	60,1	54	61,6	56,1	68,2	52,7	57,4
Odsetek osób w wieku 65 lat i więcej w populacji ogółem	18,8	24,6	11,6	14,9	10,5	12,8	9,9	12,6	17,9	22,3	12,9	16,5	12,9	16,4	15,1	19,9	11,5	14,1
Saldo migracji ogółem	0	-58	0	12	0	324	0	323	0	-395	0	-11	0	-85	0	-9	0	-76
Przyrost naturalny na 1000 ludności		-8,45		-6,72		1,99		1,04		-5,43		0,89		-4,89		-5,59		-4,43

3.2. Ocena wpływu na kapitał społeczny

Pytanie badawcze:

2. Jaki jest wpływ LSR na kapitał społeczny, w tym w szczególności na aktywność społeczną, zaangażowanie w sprawy lokalne?
3. W jaki sposób należałoby wspierać rozwój kapitału społecznego w przyszłości?

W programie łącznie udzielono wsparcia 19 przedsięwzięciom realizowanym przez organizacje pozarządowe. Należy uznać, że to dużo zważywszy na ogólny poziom aktywności i potencjał organizacji pozarządowych. Wypowiedzi badanych wskazują, że LGD wkłada duży wysiłek w to, aby dotrzeć do organizacji, zachęcić je i wspomóc w wystąpieniu o środki i w stopniowym powiększaniu potencjału tych organizacji. Poza wzmocnieniem relacji pomiędzy poszczególnymi podmiotami, badani przypisują LGD także dużą rolę w aktywizowaniu i integrowaniu mieszkańców (nie tylko ich zrzeszeń), co ma mieć dalekosiężne konsekwencje dla dalszego rozwoju.

Statystyki publiczne wyraźnie wskazują, że w okresie realizacji LSR nie zmieniła się znacząco dynamika powstawania NGO-sów (spowolnienie odnotowano dopiero w okresie pandemii – z wyjątkiem gmin miejskich i w bezpośredniej styczności ze Słupskiem, tu nadal powstawały co roku nowe organizacje). łącznie od 2015 roku powstało 135 organizacji. Najwięcej organizacji powołano w tym okresie w Słupsku i Kobylnicy.

Trzeba jednak zauważyć, że na terenie badanego obszaru nie ma żadnej gminy, w której nie powstała choćby jedna organizacja pozarządowa. Tylko w dwóch gminach (Smółdzino i Kępice) gotowość do zrzeszania się mieszkańców jest nieco niższa. Gminy wymagają dalszego wzmocnienia kapitału społecznego mieszkańców i intensyfikowania włączania mieszkańców w działania społeczne (zgodnie z założeniami programu LEADER oddolność działań i zaangażowanie podmiotów lokalnych jest kluczowa dla powodzenia programu rozwojowego).

Tabela 8 Nowo zarejestrowane fundacje, stowarzyszenia, organizacje społeczne na 10 tys. mieszkańców

Rok	Gmina									razem
	Ustka Miasto	Ustka obszar wiejski	Kobylnica	Słupsk obszar wiejski	Słupsk Miasto	Smółdzino	Kępice	Kępice - miasto	Kępice - obszar wiejski	
2010	1	1	1	3	1	3	0	0	0	10
2011	1	1	4	0	2	0	2	5	0	15
2012	1	2	0	1	2	3	3	5	2	19
2013	2	1	3	2	2	0	1	0	2	13
2014	1	0	1	1	2	0	2	0	4	11
2015	1	1	1	4	3	0	2	0	4	16
2016	1	0	0	2	3	3	1	3	0	13
2017	2	4	2	1	2	0	0	0	0	11
2018	1	4	4	2	2	0	0	0	0	13
2019	3	1	1	2	2	0	0	0	0	9
2020	1	1	1	1	1	0	0	0	0	5
razem	15	16	18	19	22	9	11	13	12	135

Tempo wzrostu liczby organizacji pozarządowych można tłumaczyć niską potrzebą angażowania się mieszkańców w sprawy wspólne. Mniej niż połowa mieszkańców deklarowała, że uczestniczyli oni w działaniach na rzecz spraw wspólnych lub innych mieszkańców. **Tylko co 7 z tych osób zrobiła to pod**

wpływem zachęty ze strony LGD. Jednocześnie jednak badani przedstawiciele LGD podkreślają, że – choć może nie jest to zauważalne dla mieszkańców – LGD pełni ważną funkcję aktywizującą choćby za sprawą włączania wszystkich sektorów do współpracy.

Tabela 9. Aktywność na rzecz lokalnej społeczności i wpływ LGD na aktywność społeczną

Aktywność na rzecz lokalnej społeczności	tak	nie
Doświadczenie w podejmowaniu P. działań na rzecz innych mieszkańców gminy lub wspólnych spraw	44,1	55,9
Doświadczenia w działaniach na rzecz wspólnych, do których zachęciła Lokalna Grupa Działania	6,8	93,2

Warto przy tym przyglądać się źródłom tych postaw, w tym tego, czy mają oni poczucie sprawczości, to jest towarzyszy im przekonanie, że od ich działań zależą zmiany zachodzące w ich lokalnej społeczności. W przypadku badanych z obszaru LSR zauważamy, że mają oni umiarkowane poczucie, że mogą mieć wpływ na to, co dzieje się w ich własnej miejscowości, a jeszcze rzadziej mogą wpływać na życie gminy. Takie przekonania mogą znacząco wpływać na preferowane rodzaje aktywności – mieszkańcy będą bardziej skłonni do działań, których efekty będą dla nich bezpośrednio obserwowalne i odczuwalne.

Tabela 10. Poczucie wpływu na lokalną społeczność

Twierdzenie, które określa postawę badanego	tak	nie wiem	nie
tacy jak Pan(i) mają wpływ na życie wsi/miejscowości	54,2	33,9	11,9
tacy jak Pan(i) mają wpływ na życie gminy	45,8	39,0	15,3

Jednocześnie, należy zauważyć, że nawet przy obecnie umiarkowanej aktywności mieszkańców, dzielają oni przekonanie, że współdziałanie z innymi ma sens – pozwala pomóc potrzebującym (zdaniem 86,4%) i wpływać na kierunek zmian w gminie (79,7%).

Tabela 11. Ocena współdziałania, jako narzędzia pomocy innym – potrzeba angażowania

Twierdzenie, które lepiej określa postawę badanego:	Procent
1. tacy jak ja działając z innymi mogą pomóc potrzebującym	86,4
2 tacy jak ja nawet działając z innymi nie mogę pomóc potrzebującym	13,6
Razem	100

Mieszkańcy pytani o to, co mogłoby zachęcić do działania najczęściej zwracali uwagę, że chcieliby się włączyć w takie działania, które uznaliby za „awaryjne” – kryzysowe, czyli takie, w których istniejące już poza nimi rozwiązania przestają być wystarczające. Większość z tych badanych, którzy w ogóle wyrażali chęć działania na rzecz innych (ok.1/3) wskazywało na to, że oczekują bodźca zewnętrznego do działania w postaci odpowiedzialnego lidera lub sygnału, jakie są potrzeby, co można zrobić.

Tabela 12. Ocena współdziałania, jako narzędzia zmiany w społeczności lokalnej – potrzeba angażowania

Twierdzenie, które lepiej określa postawę badanego:	Procent
1. tacy jak ja działając z innymi mogą wpływać na to, jak zmienia się nasza gmina	79,7
2 tacy jak ja nawet działając z innymi nie mogę wpływać na to, jak zmienia się nasza gmina	20,3
Razem	100,0

3.3. Przedsiębiorczość

Pytania badawcze:

4. W jakim stopniu realizacja LSR przyczyniła się do rozwoju przedsiębiorczości?
5. Czy i w jaki sposób wspieranie przedsiębiorczości w ramach kolejnych edycji LSR jest wskazane

Większość mieszkańców dostrzega istotne zmiany infrastrukturalne (81,4%), które nie tylko wpływają na jakość życia na obszarze LGD, ale także na możliwości rozwoju przedsiębiorczości. Ponad połowa badanych zauważa, że w ostatnich latach wzrastała liczba nowych przedsiębiorstw oraz inwestycji gospodarczych i inwestycji w infrastrukturę turystyczną, co wpływało na zwiększenia się liczby ofert pracy. Jednocześnie ponad połowa mieszkańców uważa, że nie zmieniły się warunki prowadzenia firm. W takim spostrzeganiu rzeczywistości nie musi być sprzeczności – bowiem warunki prowadzenia firm nie są zależne od rozwiązań lokalnych, ale także od rozwiązań prawnych i uwarunkowań makroekonomicznych. Bardziej niepokojące jest inne zjawiska. Zwiększaniu się liczby ofert pracy, nie towarzyszy zwiększanie atrakcyjności ofert pracy.

Tabela 13. Zmiany sytuacji gospodarczej obserwowane przez mieszkańców

zmiany sytuacji gospodarczej w gminie w ostatnich 5 latach? (100 % w wierszach)	poprawa	bez zmian	Pogorszenie
liczba nowopowstających przedsiębiorstw	50,8	40,7	8,5
ilość inwestycji gospodarczych	54,2	44,1	1,7
Ilość ofert pracy	54,2	37,3	8,5
atrakcyjność ofert pracy	37,3	50,8	11,9
infrastruktura techniczna komunalna (drogi, wodociągi, sieć energetyczna)	81,4	15,3	3,4
rozwój infrastruktury turystycznej	61,0	33,9	5,1
warunki prowadzenia firm	16,9	59,3	23,7
możliwości zatrudnienia poza rolnictwem	50,8	45,8	3,4

Mieszkańcy pytani o to, czy warto w kolejnej LSR uwzględnić wsparcie dla przedsiębiorców, wyrażają jednoznaczne opinie. Według nich wsparcie przedsiębiorczości jest kluczowe dla dalszego rozwoju obszaru. Jednocześnie wskazują na to, że takimi branżami, na które w szczególności należałoby zwrócić uwagę są te działy, które postrzegane są jako szansa rozwojowa (branża turystyczna: agroturystyka, hotelarstwo, gastronomia). Z drugiej strony podkreślano konieczność wspierania takich sektorów, których rozwój przyczyni się do poprawy jakości życia na obszarze LSR – usługi opiekuńcze, podniesienie jakości usług społecznych.

Potwierdzenie o rozwoju przedsiębiorczości znajdujemy zarówno w sprawozdaniach LGR, jak w statystykach publicznych. W okresie podlegającym ewaluacji **powstało 38 nowych przedsiębiorstw**, a kolejnych **17 istniejących już firm otrzymało środki na rozwój** (dane na podstawie podpisanych umów), co skutkowało utworzeniem aż **83 miejsc pracy**.

We wszystkich gminach wzrosła zarówno bezwzględna liczba firm, jak i liczba podmiotów przypadająca na 1000 mieszkańców. Gwałtowne przyspieszenie odnotowujemy w roku 2016. W 2017 i 2018 roku znacząco zwiększyła się także liczba nowopowstałych podmiotów, chociaż wzrosty te są nierównomierne w poszczególnych latach. Trwały wzrost bezwzględnej liczby podmiotów przy jednocześnie porównywalnej liczbie nowopowstających firm w kolejnych latach może wskazywać na rosnącą żywotność firm. Warto przy tym zwrócić uwagę, że w gminach wiejskich, zwłaszcza w gminach Smołdzino i Kępice procesy te są znacznie mniej stabilne – kierunek zmian nie jest stały (po latach wzrostu, przychodzą spadki), co wskazuje także prawdopodobnie na mniejszą żywotność firm (w wybranych latach więcej z nich zostaje likwidowanych niż powstaje).

Tabela 14. Potencjał gospodarczy – liczba podmiotów gospodarczych bezwzględna i na 1000 mieszkańców w wieku produkcyjnym

Rok	Gmina																	
	Ustka miasto		Ustka obszar wiejski		Kobylnica		Słupsk miasto		Słupsk obszar wiejski		Smołdzino		Kępice		Kępice - miasto		Kępice - obszar wiejski	
	Liczba podmiotów	Na tys. mieszkańców	Liczba podmiotów	Na tys. mieszkańców	Liczba podmiotów	Na tys. mieszkańców	Liczba podmiotów	Na tys. mieszkańców	Liczba podmiotów	Na tys. mieszkańców	Liczba podmiotów	Na tys. mieszkańców	Liczba podmiotów	Na tys. mieszkańców	Liczba podmiotów	Na tys. mieszkańców	Liczba podmiotów	Na tys. mieszkańców
2010	2550	234,7	870	165,2	1219	169,8	1339	128	13954	221,4	256	111,2	764	121,6	358	138,7	406	109,7
2011	2386	223,1	851	160	1184	163,5	1383	130,4	13319	214,5	263	113,4	738	117,4	337	131,9	401	107,5
2012	2228	212,2	821	153,8	1232	167,5	1405	130,3	13290	217,9	258	108,4	749	120	338	134,7	411	110,1
2013	2210	216,4	856	160,8	1276	172,6	1495	138	13328	223,8	284	122	786	128,8	349	140,3	437	120,9
2014	2170	217,9	857	158,3	1274	171	1582	144,2	13146	225,5	277	121	805	131,4	348	143,7	457	123,4
2015	2124	219,3	876	160	1309	174	1645	146	13007	228,6	275	122,5	788	129	333	140,1	455	122
2016	2144	228	887	163,4	1387	181,3	1671	146,9	12912	231,8	271	121,1	771	128,6	327	140	444	121,3
2017	2169	236,9	902	168,3	1442	185,3	1740	152	12816	234,7	284	128,2	767	129,8	315	138,8	452	124,3
2018	2142	240,6	978	184,6	1524	191	1805	156,4	12559	234,6	274	126,3	758	130,9	317	143	441	123,4
2019	2188	251,9	992	189,5	1606	199,1	1908	165	12745	242,5	276	128,7	771	136,3	318	147,4	453	129,5
2020	2217	261,1	1043	201,1	1721	209,7	2026	174,2	12886	250	284	134,4	786	142	324	153,2	462	135,1

Tabela 15. Potencjał gospodarczy – liczba nowych podmiotów gospodarczych bezwzględna i w przeliczeniu na 1000 mieszkańców

Rok	Gmina																	
	Ustka miasto		Ustka obszar wiejski		Kobylnica		Słupsk miasto		Słupsk obszar wiejski		Smóldzino		Kępice		Kępice - miasto		Kępice - obszar wiejski	
	Liczba nowych podmiotów	Na tys. Mieszkańców	Liczba nowych podmiotów	Na tys. Mieszkańców	Liczba nowych podmiotów	Na tys. Mieszkańców	Liczba nowych podmiotów	Na tys. Mieszkańców	Liczba nowych podmiotów	Na tys. Mieszkańców	Liczba nowych podmiotów	Na tys. Mieszkańców	Liczba nowych podmiotów	Na tys. Mieszkańców	Liczba nowych podmiotów	Na tys. Mieszkańców	Liczba nowych podmiotów	Na tys. Mieszkańców
2010	209	12,67	99	12,45	113	10,77	149	9,65	1160	12,05	34	9,88	57	5,93	18	4,67	39	6,78
2011	173	10,45	77	9,61	124	11,6	121	7,77	956	9,98	28	8,07	64	6,69	32	8,29	32	5,6
2012	141	8,58	71	8,82	124	11,46	129	8,12	885	9,29	15	4,34	69	7,23	32	8,33	37	6,49
2013	142	8,71	89	11,01	108	9,81	157	9,7	974	10,3	36	10,2	86	9,09	33	8,67	53	9,37
2014	130	8,05	75	9,18	93	8,36	154	9,36	835	8,91	21	6,02	83	8,81	38	10,07	45	7,97
2015	130	8,14	67	8,08	88	7,73	134	8,02	824	8,87	29	8,39	60	6,38	21	5,65	39	6,85
2016	179	11,28	85	10,17	120	10,28	137	7,95	800	8,68	23	6,7	41	4,37	17	4,6	24	4,23
2017	153	9,7	106	12,65	112	9,34	180	10,27	786	8,57	35	10,23	60	6,44	15	4,1	45	7,96
2018	136	8,7	126	15,11	152	12,29	165	9,24	830	9,1	27	7,9	60	6,48	22	6,05	38	6,75
2019	147	9,51	92	11,04	146	11,49	171	9,44	879	9,68	22	6,49	47	5,15	15	4,19	32	5,77
2020	125	8,18	109	13,09	133	10,18	170	9,26	677	7,5	23	6,8	58	6,44	25	6,98	33	6,09

3.4. Turystyka i dziedzictwo kulturowe

6. W jakim stopniu LSR przyczyniła się do budowania lokalnego potencjału w zakresie turystyki i dziedzictwa kulturowego?
7. W jakich kierunkach należy wspierać rozwój lokalnego potencjału turystycznego?

Turystyka i jej rozwój znalazły się wśród celów LSR. Ważna jest ocena efektów wsparcia tego sektora oraz wpływu tych działań na wzmacnianie lokalnej tożsamości. Ponad połowa badanych uważa, że poziom atrakcyjności turystycznej obszaru LGD zwiększył się lub nie zmienił się w ostatnich latach (co oznaczać może, że jest równie wysoki, jak wcześniej). Pojedyncze osoby (3,4% mieszkańców) uznały, że poziom atrakcyjności turystycznej obszaru spadł – to osoby, które jednocześnie wyczuwane były na jakość środowiska i jego zmiany m.in. pod wpływem rosnącej presji turystycznej. Mieszkańcy odnotowują w szczególności to, że poprawie uległa infrastruktura i oferta sportowa i rekreacyjna oraz polepszyła się promocja regionu i jego zasobów naturalnych, kulturalnych i turystycznych. Dla ponad 1/3 badanych miało to znaczenie dla wzmocnienia ich (i tak silnej na tym obszarze) tożsamości lokalnej i identyfikacji z lokalną kulturą i tradycjami.

Tabela 16. Zmiany dot. potencjału turystycznego i kulturowego w opinii mieszkańców

Obserwowane zmiany w ostatnich 5 latach	poprawa	bez zmian	pogorszenie
Poziom atrakcyjności turystycznej	62,7	33,9	3,4
Promocja dziedzictwa kulturalnego, zasobów naturalnych i turystyki	62,7	35,6	1,7
Infrastruktura i oferta kulturalna	57,6	35,6	6,8
Infrastruktura i oferta sportowa i rekreacyjna	64,4	32,2	3,4
Utożsamianie się mieszkańców z regionem	39,0	55,9	5,1

Dostrzeganie zmian przez mieszkańców to zarówno efekt dokonanych inwestycji, ale także ich zgodności z formułowanymi przez mieszkańców oczekiwań oraz tego, że są one **komplementarne**. Zmiany te tylko do pewnego stopnia znajdują odbicie w statystykach publicznych GUS. Trzeba przy tym pamiętać, że badanie turystyki GUS ma znaczące ograniczenia (odnotowywane są dane dotyczące jedynie większych obiektów, z co najmniej 10 miejscami noclegowymi). Jednak nawet przy tych ograniczeniach odnotowujemy, że liczba takich obiektów noclegowych nie zmieniła się lub zmieniła się nieznacznie na korzyść (Kępcice). Wpłynęło to nieznacznie na liczbę miejsc noclegowych.

Tabela 17. Zmiany zasobów turystycznych w podziale na gminy

Rok	Gmina																	
	Ustka 42214112011		Ustka 42214112102		Kobylnica		Słupsk 42214112082		Słupsk 42214163011		Smółdzino		Kępice		Kępice - miasto		Kępice - obszar wiejski	
	Obiekty noclegowe	Miejsca noclegowe	Obiekty noclegowe	Miejsca noclegowe	Obiekty noclegowe	Miejsca noclegowe	Obiekty noclegowe	Miejsca noclegowe	Obiekty noclegowe	Miejsca noclegowe	Obiekty noclegowe	Miejsca noclegowe	Obiekty noclegowe	Miejsca noclegowe	Obiekty noclegowe	Miejsca noclegowe	Obiekty noclegowe	Miejsca noclegowe
2012	61	4531	52	5999	1	12	1	207	11	765	6	164	3	136	0	0	3	136
2013	67	4948	58	5984	1	12	1	188	12	818	5	198	0	0	0	0	0	0
2014	65	4971	58	6087	1	12	1	235	12	816	6	247	0	0	0	0	0	0
2015	66	5193	62	6094	2	96	1	235	12	820	5	134	0	0	0	0	0	0
2016	68	5219	67	6584	3	143	1	235	12	818	4	117	0	0	0	0	0	0
2017	67	5251	68	6323	3	148	1	235	13	944	3	108	0	0	0	0	0	0
2018	61	4873	69	6724	2	118	1	235	13	959	2	67	0	0	0	0	0	0
2019	63	5604	72	7085	2	118	1	235	12	816	2	89	0	0	0	0	0	0
2020	58	5334	65	7730	2	118	1	235	9	660	1	16	3	113	0	0	3	113

Źródło: BDL GUS

Niewątpliwie do rozwoju oferty turystycznej przyczyniają się też działania finansowane dzięki LGR. W ramach realizacji LSR do końca 2020 roku powstało łącznie 21 obiektów infrastruktury turystycznej, w tym 15 obiektów noclegowych (większość niewidoczna w statystykach GUS, ale uzupełniających ofertę turystyczną obszaru). Nie bez znaczenia było też dofinansowanie dla istniejących już obiektów turystycznych (4).

Tabela 18. Udział LGD w zwiększaniu potencjału turystycznego obszaru

Wskaźnik	Wskaźnik szczegółowo	Liczba
Liczba nowych obiektów infrastruktury turystycznej i rekreacyjnej	Ogółem	21
	Obiekty noclegowe	15
	Obiekty gastronomiczne	-
	Obiekty sportowe/rekreacyjne	6
Liczba przebudowanych obiektów infrastruktury turystycznej i rekreacyjnej	Ogółem	4
	Obiekty noclegowe	-
	Obiekty gastronomiczne	
	Obiekty sportowe/rekreacyjne	

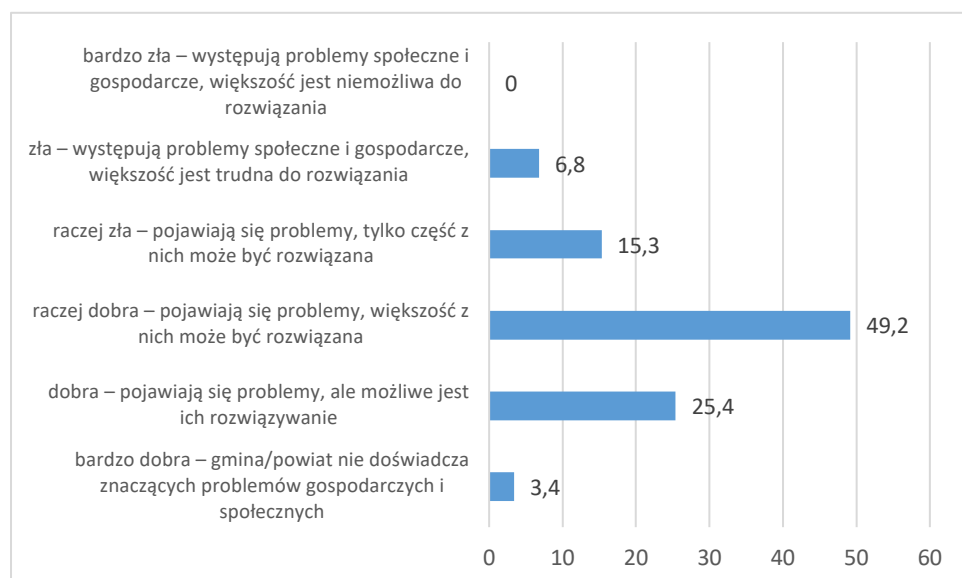
Zmiany te, jak pisaliśmy wcześniej, zauważane są przez mieszkańców. Pytani, o to, jakie powinny być dalsze kierunki rozwoju turystyki na obszarze LSR, wskazują na trzy główne kierunki. Z jednej strony podkreślają, że niezbędne jest wzmacnianie infrastruktury (w tym drogowej), aby łatwiejsza była komunikacja do gmin i między nimi. Z drugiej, wskazywano na konieczność lepszej integracji ofert na poziomie lokalnym w taki sposób, żeby powstała całościowa i atrakcyjna oferta turystyczna. Po trzecie, tak zbudowana spójna oferta wymaga intensywniejszej promocji. Wreszcie należy rozwijać turystykę w taki sposób, żeby lepiej wykorzystywała charakterystykę lokalną – tradycje rybackie, lokalne produkty i potrawy.

3.5. Grupy defaworyzowane

8. Czy w LSR właściwie zdefiniowano grupy defaworyzowane oraz czy realizowane w ramach LSR działania odpowiadały na potrzeby tych grup?
9. Jaki był wpływ LSR na poziom ubóstwa i wykluczenia społecznego?
10. Jakie działania należy podejmować w skali lokalnej na rzecz ograniczania ubóstwa i wykluczenia społecznego?

Mieszkańcy w większości oceniają obecną sytuację społeczno-gospodarczą swoich gmin jako co najmniej dobrą – to opinia 78% badanych. Nie znaczy to, że nie dostrzegają żadnych problemów (taką opinię wyrażało 3,4% mieszkańców), ale że uznają, że są one w dużej mierze możliwe do rozwiązania. Wśród tych, którzy uważają, że sytuacja społeczno-gospodarcza nie jest dobra, najliczniejsi są ci, według których tylko część problemów, których doświadczają mieszkańcy, można rozwiązać na poziomie lokalnym lub ich rozwiązanie byłoby bardzo trudne. Żaden z badanych mieszkańców nie był skrajnie pesymistyczny w swoich ocenach (trzeba pamiętać, że dane gromadzono w 2021 roku w miesiącach poprzedzających wzrost inflacji).

Wykres 1. Ogólna ocena sytuacji społeczno-gospodarczej gminy w opinii mieszkańców

Jednocześnie warto zauważyć, że te ogólnie pozytywne oceny sytuacji społeczno-gospodarczej to efekt zmian, jakie zaszły w ostatnich 7 latach, zwłaszcza w obszarze gospodarczym (wg 84,7% nastąpiła poprawa). Prawie 4/5 mieszkańców odczuwa także poprawę sytuacji społecznej. Wśród pozostałych przeważają opinie, że sytuacja w każdym z tych obszarów nie zmieniła się.

Oczywiście jesteśmy świadomi, że zmiany te nie są między innymi powodowane sytuacją makroekonomiczną (wzrost koniunktury), a nie wyłącznie efektem działań na poziomie lokalnym. Te ostatnie nie są jednak bez znaczenia.

Tabela 19. Zmiany sytuacji społeczno-gospodarczej obszaru od 2014 roku w opinii mieszkańców

Obszar zmiany	poprawiła się	bez zmian	pogorszyła się
sytuacja gospodarcza	84,7	10,2	5,1
sytuacja społeczna	79,7	15,3	5,1

Wśród pozytywnych zmian zauważane są przede wszystkim spadek poziomu bezrobocia oraz wzrost aktywności społecznej mieszkańców. Tu ponad połowa badanych zauważa poprawę. Według co najmniej połowy mieszkańców nie zmieniła się skala problemu ubóstwa (zależność od pomocy

społecznej), chociaż tu pojawiało się także sporo optymistycznych ocen (37,3% mieszkańców uważa, że liczba rodzin zależnych od pomocy społecznej zmniejszyła się), dostęp do usług opiekuńczych dla osób starszych, niepełnosprawnych i dzieci. Nie zmienił się także dostęp do opieki zdrowotnej.

Tabela 20. Zmiany sytuacji społecznej w gminie obserwuje P. w ostatnich 5 latach w opinii mieszkańców

zmiany sytuacji społecznej	poprawa	bez zmian	pogorszenie
poziom bezrobocia	54,2	30,5	15,3
liczba rodzin zależnych od pomocy społecznej	37,3	49,2	13,6
aktywność społeczna (udział w działaniach na rzecz społeczności)	55,9	40,7	3,4
odpływ ludzi młodych z gminu/powiatu	28,8	45,8	25,4
dostęp do usług opiekuńczych dla dzieci	39,0	57,6	3,4
dostęp do usług opiekuńczych dla osób starszych i niepełnosprawnych	32,2	59,3	8,5
dostęp do podstawowej opieki zdrowotnej	20,3	54,2	25,4

Jako problem należy natomiast uznać dalszy odpływ młodych mieszkańców z gmin według 25,4% mieszkańców problem ten pogłębił się. Jednocześnie, zwróćmy uwagę, że dzieci i młodzież nie są według mieszkańców narażone na wykluczenie społeczne – to nie ubóstwo i marginalizacja społeczna są przyczynami odpływu młodych.

Według większości mieszkańców w ich gminach żyją osoby narażone na wykluczenie społecznej (tylko 8,5% było innego zdania). Najczęściej wskazywano tu osoby niepełnosprawne, starsze, ubogie i samotne. To o tyle ważne, że cechy te mogą współwystępować, powodując pogłębienie ryzyka marginalizacji. Badani nie umieli w większości ocenić, czy LGD i realizowana przez Grupę strategia w wystarczającym stopniu uwzględnia problemy tych osób. Pozostali oceniali, że LGD w wystarczającym stopniu uwzględnia w swoich działaniach wszystkie grupy narażone na wykluczenie, z wyjątkiem osób niepełnosprawnych.

Tabela 21. Grupy defaworyzowane z perspektywy mieszkańców

Grupy mieszkańców w szczególności narażone na wykluczenie społeczne (mogą mieć poczucie, że jakość ich życia jest niższa niż innych mieszkańców):	Grupy narażone na wykluczenie społeczne	Czy działania LGD uwzględniają w wystarczającym stopniu sprawy i problemy osób mieszkających w gminie		
		tak	nie	nie wiem
dzieci i młodzieży	0	5,6	1,9	92,6
osoby niepełnosprawne	50,8	3,7	18,5	77,8
osoby starsze/seniorzy	44,1	9,3	7,4	83,3
osoby samotne	22,0	1,9	7,4	90,7
rodziny z dziećmi	0	13,0	1,9	85,2
osoby ubogie	42,4	3,7	9,3	87,0
kobiety	0	5,6	1,9	92,6
przedsiębiorcy		9,3	9,3	81,5
rolnicy		0	3,7	96,3
inne grupy	5,1			
nie ma takich grup	8,5			

Z zawartej w Lokalnej Strategii Rozwoju diagnozy problemów społecznych obszaru wyłania się szczególnych obraz grup defaworyzowanych. Wskazywano w szczególności, że mieszkańcy często należą do kilku grup narażonych na wykluczenie ze względu na trudności dotyczące je w różny sposób zależnie od wieku i sektora zatrudnienia (czy dotyczą ich także problemy rynku pracy), miejsca zamieszkania i oddalenia od dwóch miast na obszarze (wykluczenie komunikacyjne, brak lub słaba oferta usług, wykluczenie edukacyjne, poziom rozwoju infrastrukturalnego).

Wśród grup defaworyzowanych wyróżniono:

- Osoby w wieku emerytalnym – niedobór usług opiekuńczych, wykluczenie komunikacyjne, samotność
- Młode osoby poniżej 35 r.ż - trudności ze znalezieniem pracy
- Osoby z niskimi kwalifikacjami lub bez kwalifikacji – trudności ze znalezieniem pracy, w szczególności osoby długotrwale bezrobotne i wieku 50+
- Kobiety – zwłaszcza wyłączone z rynku pracy po urodzeniu dziecka, trudności z powrotem na rynek pracy
- Dzieci i młodzież
- Osoby z niepełnosprawnościami – niedobór usług opiekuńczych, wykluczenie kulturalne, społeczne, edukacyjne, komunikacyjne
- Przedstawiciele sektora rybackiego – ze względu na zmiany strukturalne sektora.

Grupy te nadal – niezależnie od starań LGD – należą do grup wykluczonych.

Dostępne statystyki publiczne wskazują, że problemy nazwane w diagnozie dokonanej na etapie tworzenia LSR, chociaż były trafnie określone, to zmieniły skalę w ostatnich pięciu latach. Zauważmy, że we wszystkich gminach tworzących LGD obserwujemy kilka pozytywnych zjawisk. Są to w szczególności: spadek bezrobocia, zwiększenie liczby osób pracujących oraz zmniejszenie liczby osób zależnych od pomocy społecznej.

Istotne jest w szczególności współwystępowanie tych trzech zjawisk, oznacza ono bowiem, że zmniejszenie liczby osób bezrobotnych nie miało miejsca (wyłącznie) z powodu wyjścia z rejestrów bezrobocia po to, żeby zacząć korzystać z innych niezarobkowych źródeł utrzymania. Tej ostatniej tendencji można upatrywać jedynie w gwałtownie kurczącej się grupie osób długotrwale bezrobotnych.

Wśród tych ogólnie pozytywnych trendów zmian należy zwrócić uwagę na dwa fakty. Po pierwsze, bezrobocie nadal częściej dotyczy kobiet (zwłaszcza na terenach wiejskich) i osób do 30 roku życia. Te cechy mogą współwystępować, a zjawisko może dotyczyć młodych kobiet, które wypadają z rynku pracy na dłużej z powodu macierzyństwa i opieki nad dziećmi. Jeśli przyjąć takie wyjaśnienie (prawdopodobne, bo zjawisko to obserwowane jest w całym województwie pomorskim), to oznaczałoby, że warto w przyszłości **uwzględnić wspieranie przedsiębiorczości nakierowanej na usługi opiekuńcze** (dostęp do nich jest ważną przesłanką powrotu kobiet na rynek pracy) oraz **rozważyć nagradzanie (w kryteriach dostępu) wprowadzania rozwiązań przyjaznych pracownikom** (np. uelastycznienie czasu pracy, wprowadzanie zatrudnienia w niepełnym wymiarze umożliwiającym łączenie pracy zawodowej z opieką nad dziećmi lub innymi osobami zależnymi).

Omawiane tu procesy wolniej zachodzą w gminach: Kobylnica i Kępice. Tu nadal większy niż przeciętnie jest udział osób długotrwale bezrobotnych w ogóle bezrobotnych (odpowiednio 62,2% i 53,8%), chociaż liczba osób bez pracy ponad 24 miesiące spadła w ciągu ostatnich 5 lat. W tych gminach nadal osoby w wieku 50+ nieco częściej zasilają szeregi bezrobotnych niż młodzi (do 25 roku życia).

Tylko w gminach miejskich wśród osób bezrobotnych nie dominują kobiety.

Tabela 22. Sytuacja społeczna na obszarze LGD

	Ustka miasto		Ustka obszar wiejski		Kobylnica		Stupsk miasto		Stupsk obszar wiejski		Smotdzino		Kępice		Kępice - miasto		Kępice - obszar wiejski	
	2015	2020	2015	2020	2015	2020	2015	2020	2015	2020	2015	2020	2015	2020	2015	2020	2015	2020
Osoby korzystające ze środowiskowej pomocy społecznej ogółem	834	541	940	430	1132	484	1402	833	6062	3429	511	276	1205	640	0	0	0	0
Beneficjenci środowiskowej pomocy społecznej na 10 tys. ludności	522	354	1133	516	995	370	839	454	653	380	1478	817	1281	711	0	0	0	0
Pracujący ogółem	2277	2344	4155	0	2435	2963	4512	5760	25784	27801	341	0	1120	1037	535	458	585	579
Pracujący na 1000 mieszkańców ogółem	143	154	498	0	212	224	265	311	279	310	99	0	119	116	144	129	103	108
Bezrobocie – ogółem	580	294	365	203	363	331	716	493	2948	2245	188	101	704	527	0	200	0	327
Bezrobocie – kobiety	272	132	198	122	196	180	371	255	1521	1131	105	54	367	288	0	95	0	193
Bezrobocie - mężczyźni	308	162	167	81	167	151	345	238	1427	1114	83	47	337	239	0	105	0	134
Bezrobocie - do 25 roku życia	53	24	72	34	59	40	93	57	302	223	35	13	87	65	0	24	0	41
Bezrobocie - do 30 roku życia	125	58	128	77	112	92	224	120	717	511	64	27	177	135	0	50	0	85
Bezrobocie - powyżej 50 roku życia	195	91	100	41	107	67	188	106	903	587	52	24	221	143	0	51	0	92
Bezrobocie - długotrwale bezrobotni	297	97	170	66	131	112	330	152	1382	635	101	38	423	270	0	94	0	176

3.6. Innowacyjność

Pytania badawcze

11. W jakim stopniu projekty realizowane w ramach LSR były innowacyjne?
12. Jakie można wyróżnić typy innowacji powstałych w ramach LSR?

W Strategii bardzo szczegółowo rozróżnione są rodzaje innowacji oraz sposób ich definiowania. Przyjęto, że „każdy cel ogólny LSR realizuje cel przekrojowy PROW 2015-2020 dotyczący innowacyjności poprzez wprowadzenie odpowiednich kryteriów punktowych. Skala ocen oparta jest o zasięg terytorialny oddziaływania kryterium, natomiast zakres merytoryczny, w jakim należy rozpatrywać innowacyjność, czyli jej definicje, zostały dostosowane do rodzajów przedsięwzięć”

W szczególności przyjęto, że zachęty do innowacji powinny dotyczyć:

- **przedsięwzięć związanych z zakładaniem lub rozwojem działalności gospodarczej, w tym dywersyfikacją działalności rybackiej i rozwijaniem łańcuchów dostaw (P: 2.1.1., 2.1.2., 2.3.4., 3.1.1., 3.2.1.)**

Te operacje rozróżniano ze względu na zasięg geograficzny – operacje dotyczące całego obszaru SGR były premiowane 3 punktami, gminy – 2 punktami, miejscowości: 1 punktem

Premiowano innowacje produktowe, organizacyjne

- **przedsięwzięć związanych z rozwojem oferty turystycznej (P:2.3.2.)**

Identyczny jak wyżej system premiowania.

Premiowanie innowacji produktowych „przyciągające” klientów i innowacji marketingowych.

- **przedsięwzięć związanych z promocją obszaru (1.2.1., 1.2.2, 1.3.1.)**

Premiowane innowacje marketingowe zależnie od zasięgu geograficznego: w skali obszaru SGR: 5 pkt., gminy: 3 pkt., z tym, że innowacyjność oznacza: wykorzystanie form prezentacji, jakich dotychczas nie wykorzystywano w obrębie wskazanych obszarów.

Dodatkowo:

premiowano innowacyjne form edukacyjnych lub stworzenie innowacyjnych produktów edukacyjnych w skali: obszaru SGR: 5pkt., gminy: 3pkt., mniejszym niż gmina – 1pkt., z tym, że innowacyjność oznacza wykorzystanie form edukacyjnych lub stworzenie produktów edukacyjnych, jakich dotychczas nie wykorzystywano w obrębie wskazanych obszarów. Premiowano także formę prezentacji treści edukacyjnych oraz charakter wydarzeń integracyjnych

- **przedsięwzięć związanych z infrastrukturą turystyczną (2.3.1.)**

Ze sprawozdania rzeczowego LGD wynika, że liczba działań innowacyjnych była bardzo duża – takich projektów zrealizowano aż 52 na 87 działań umożliwiających realizację przedsięwzięć innowacyjnych (ok. 60%).

Wydaje się, że tak (niespotykane) wysoki udział projektów innowacyjnych to efekt zastosowanego zapisu w Strategii, to jest dokładnie wskazane zarówno działań, w których potrzebne są innowacje, jak i sposobu ich premiowania oraz jednoznaczna definicja, jak rozumiana jest innowacja w danym przedsięwzięciu.

Tabela 23. Wskaźniki produktu – postęp rzeczowy

	Wskaźnik produktu	Osiągnięta wartość (liczbowa) na podstawie podpisanych umów	W tym liczba operacji nastawiona na innowacje	Udział operacji innowacyjnych w ogóle operacji
1.2.1	Popularyzacja dziedzictwa lokalnego	9 umów z grantobiorcami (1 na projekt grantowy)	3	33,3
1.2.2	Promowanie i zachowanie rybackiego charakteru obszaru	2	1	50,0
1.3.1.	Rozwój ogólnodostępnej i niekomercyjnej infrastruktury kulturalnej i rekreacyjnej, zwłaszcza służącej integracji i edukacji lokalnej społeczności	7	6	82,7
2.1.1	Utworzenie nowych przedsiębiorstw – usługi lokalne	23	14	60,9
2.1.2	Rozwój istniejących przedsiębiorstw	17	12	70,6
2.3.1	Tworzenie, rozwój i wyposażanie infrastruktury turystycznej, rekreacyjnej zw. z działalnością rybacką	4	4	100,0
2.3.4	Utworzenie nowych przedsiębiorstw, rozwój istniejących – potencjał wodny	4	4	100,0
3.1.1	Dywersyfikacja źródeł dochodów osób zw z sektorem rybactwa	19	6	31,6
3.2.1	Rozwijanie łańcuchów dostaw sektora rybackiego	2	2	100,0

Badani podkreślają, że starania o wypracowanie szczegółowych kryteriów oceny innowacyjności jest efektem dążenia do sprawiedliwej oceny, niezależnie od tego, że każdy projekt ma inny charakter: „Projekty są na różne działania, ale ocena musi mieć jakąś wspólną podstawę do oceny innowacyjności. Zajmuje nam to dużo czasu, ale wypracowujemy zasadę, która pozwoli dokonać oceny punktów wspólnych dla różnych projektów. Innowacyjność też z czasem się zmienia, coś co było kiedyś innowacyjne teraz już nie jest. To powoduje, że i my musimy zmieniać definicję innowacyjności, opierając się na kryteriach i wytycznych określonych wcześniej w Strategii. Przykładamy się do swojej pracy” (IDI7_1).

3.7. Projekty współpracy

Pytania badawcze:

13. Jaka była skuteczność i efekty działania wdrażania projektów współpracy?

14. Jaką formę i zakres powinny przyjmować projekty współpracy w przyszłości?

Projekt współpracy to projekt, który zakłada wspólną realizację działań przez partnerów z różnych regionów (projekt międzyregionalny) lub krajów (projekt międzynarodowy). Projekt współpracy podejmowane przez lokalne grupy działania przyczyniają się do osiągnięcia celów zawartych w lokalnych strategiach rozwoju, wykorzystując wiedzę i doświadczenia partnerskich lokalnych grup działania. Projekty te mogą zatem korzystać z już gotowych i stosowanych w innych miejscach rozwiązań oraz przewidywać ich adaptowanie, bądź też wypracowywać nowe rozwiązania przy udziale partnerów z innych regionów, w tym wspólne rozwiązania problemów, z którymi borykają się wszystkie uczestniczące w projekcie podmioty.

Na podstawie informacji na stronie internetowej LGD do końca 2020 roku nie realizowano projektów współpracy.

r.

3.8. Ocena funkcjonowania LGD

Pytania badawcze

15. Czy sposób działania partnerów w ramach LGD pozwalał na efektywną i skuteczną realizację LSR?
16. Jaka jest skuteczność i efektywność działań biura LGD (animacyjnych, informacyjno-promocyjnych, doradczych)?
17. Jakie zmiany należy wprowadzić w działaniach LGD, by skuteczniej realizowała LSR?

Stowarzyszenie podejmowało kilka rodzajów działań kierowanych bezpośrednio do mieszkańców i interesariuszy: spotkania z mieszkańcami, doradztwo indywidualne (łącznie z takiego doradztwa tylko w 2020 roku skorzystało **81 podmiotów** w ramach **120 spotkań z doradcą**), szkolenia (do 2020r. przeprowadzono 84 szkolenia dla 722 zainteresowanych, tj. w jednym szkoleniu uczestniczyło przeciętnie ok. 9 osób) i inne działania informacyjne (w tym wydawanie regularnie – co kwartał – newslettera).

Podejmowane działania były dostosowane do potrzeb potencjalnych wnioskodawców – to samo LGD było głównym źródłem wiedzy o możliwych działaniach dla beneficjentów. Jednocześnie były to informacje wysokiej jakości – atrakcyjne, wyczerpujące i dostosowane do potrzeb beneficjentów.

Tabela 24. Źródło wiedzy o LGD (beneficjenci)

Skąd dowiedział(a) się P. o możliwości aplikowania o środki z Lokalnej Grupy Działania?	beneficjenci
1. informacje ogólnie dostępne (ulotki, plakaty, zebrania, lokalne media, Internet)	0
2. dotarła do mnie informacja bezpośrednio z LGD (powiadomienie sms, fb, itp.)	100
3 od liderów lokalnych	0

Tabela 25. Ocena jakości uzyskanych informacji (beneficjenci)

Ocena uzyskanych informacji:	tak	nie
wyczerpujące (zawierały wszystkie niezbędne informacje)	100	0
dostosowane do potrzeb odbiorcy	100	0
atrakcyjne – zachęcające do aplikowania	100	0

O skuteczności działań informacyjnych świadczy także fakt, że mieszkańców cechuje wysoka świadomość działań podejmowanych dzięki obecności środków UE na obszarze LSR, nawet jeśli osobiście nie uczestniczyli w tych projektach. Ponad połowa mieszkańców (i wszyscy beneficjenci) mogła skorzystać z infrastruktury, która powstała dzięki tym środkom i przedsięwzięciom realizowanym w ramach LSR.

Tabela 26. Świadomość projektów unijnych na obszarze LGD

Korzystanie z przedsięwzięć realizowanych w ramach LSR	Mieszkańcy	Beneficjenci
wiedza o tym, że w ostatnich 6 latach w gminie realizowano projekty ze środków unijnych	89,8	100
korzystanie z projektów takich jak szkolenia, festyny finansowanych ze środków unijnych	30,5	27,5
korzystanie z infrastruktury lub obiektów finansowanych ze środków unijnych	78,0	100

Należy uznać, że obecne działania służące realizacji LSR są skuteczne i efektywne również ze względu na fakt, że cieszą się one wysokim uznaniem społecznym. Aż 80% mieszkańców uważa, że należy utrzymać obecne założenia LSR w przyszłości, w tym co piąty (15%) chciałby wprowadzenia korekt. Pytani o charakter zmian, zwracali uwagę na potrzebę rozszerzenia działań o te o charakterze typowo infrastrukturalnym (kanalizacja, drogi, komunikacja wewnątrz obszaru, budowa ścieżek rowerowych). Chcieliby także – nadal – wzmocnienia dostępności i jakości usług społecznych (w tym w szczególności dla osób zależnych). Wyraźniej akcentowaliby także kwestie ekologii.

Wykres 2. Potrzeba dalszego wdrażania rozwoju lokalnego kierowanego przez społeczność przez LGD

3.9. Ocena procesu wdrażania

Pytania badawcze

18. Czy realizacja finansowa i rzeczowa LSR odbywała się zgodnie z planem?
19. Czy procedury naboru i realizacji projektów były wystarczająco przejrzyste i przyjazne dla beneficjentów?
20. Czy kryteria pozwalały na wybór najlepszych projektów (spójnych z celami LSR)?
21. Czy przyjęty system wskaźników pozwalał na zebranie wystarczających informacji o procesie realizacji LSR i jej rezultatach?

Realizacja finansowa i rzeczowa odbywała się zgodnie z planem. Ze sprawozdania LGD wynika, że działania we wszystkich obszarach podejmowane były regularnie. Ogłoszono łącznie 20 naborów wniosków.

Z badania beneficjentów wynika, że czuli się oni odpowiednio poinformowani o planowanych działaniach LGD, a jakość uzyskanych informacji były bardzo wysoka i umożliwiła przygotowanie wysokiej jakości wniosków o dofinansowanie. Wśród beneficjentów pojedyncze osoby nie zgadzały się z dominującymi ocenami, że procedury naboru były przejrzyste i przyjazne – ci, którzy się nie zgadzali z tymi opiniami to wnioskodawcy, którzy nie uzyskali dofinansowania.

Tabela 27. Przejrzystość i przyjazność procedur LGD (beneficjenci)

Czy w Pani/Pana ocenie:	tak	nie
rodzaj podjętych działań informacyjno-promocyjnych miał znaczenie dla decyzji o aplikowaniu?	90	10
jakość uzyskanych z LGD informacji miała znaczenie dla jakości przygotowanej aplikacji	90	10
procedury naboru były przejrzyste	100	0
procedury naboru były przyjazne dla beneficjentów	100	0

Pewnym potwierdzeniem tego, że procedury były przejrzyste, a rodzaj pozyskiwanych przez potencjalnych beneficjentów był wystarczający jest fakt, że wszystkim badanym udało się osiągnąć założone wskaźniki lub na etapie realizacji badania, nie było przesłanek do oceny, że ich osiągnięcie może być zagrożone. To sygnał, że informacje, jakie otrzymywali wnioskodawcy były właściwe, przejrzyste i zrozumiałe na tyle, że mogli dobrze przygotować swoje przedsięwzięcia.

Sposób funkcjonowania LGD, jego sprawność organizacyjna oraz udzielane wsparcie sprzyjały sprawnej realizacji projektów przez beneficjentów.

Tabela 28. Czynniki wpływające na osiągnięcie wskaźników

Czynniki:	ułatwia	utrudnia	Bez znaczenia
sprawność organizacyjna i wsparcie ze strony LGD	100	0	0
trafność wskaźników	100	0	0
wymogi programowe (ilość i poziom skomplikowania dokumentów)	0	0	100
Inne	0	0	0

3.10. Wartość dodana podejścia LEADER

Pytania badawcze

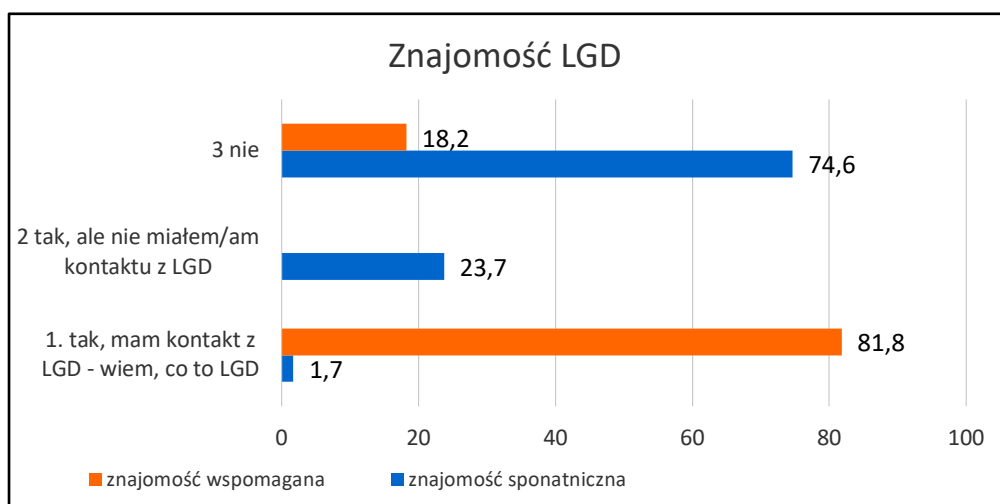
22. Czy działalność LGD wpływa na poprawę komunikacji pomiędzy różnymi aktorami, budowanie powiązań między nimi i sieciowanie?
23. Czy stworzony dzięki wsparciu w ramach LSR potencjał rozwojowy jest w dostateczny sposób wykorzystywany i promowany?
24. Czy projekty realizowane w ramach LSR są spójne ze zidentyfikowanym potencjałem rozwojowym obszaru objętego LSR i czy te projekty przyczyniają się do jego wzmocnienia?
25. Czy przeprowadzone w ramach LSR inwestycje są komplementarne względem siebie lub względem wiodącego projektu/tematu określanego w LSR?

Jednym z założeń programu LEADER jest budowanie więzi pomiędzy różnymi aktorami lokalnej przestrzeni społecznej. Ważną rolę ma tu do spełnienia Lokalna Grupa Działania, która służyć może jako inicjator, ale także platforma do współpracy różnych podmiotów. Rolę tę wypełnia na kilka sposobów, po pierwsze w sama konstrukcja Rady LGD sprzyja współpracy międzysektorowej, po drugie inicjuje działania, które mogą realizować wspólnie osoby reprezentujące różne społeczne grupy, wreszcie, po trzecie, może dzięki spotkaniom ze społecznością lokalną tworzyć przestrzeń do wchodzenia ze sobą w interakcje i podejmowania wspólnych działań.

Z tej perspektywy, ważne jest to, jak LGD jest postrzegany zarówno przez mieszkańców (a wśród nich tych, którzy nie korzystali z finansowania), jak i przez członków stowarzyszenia LGD oraz osób podejmujących w imieniu LGD decyzji o kierunkach działań (Rada, Zarząd).

Większość mieszkańców (74,6%) pytanych o to, czy wiedzą, czym jest LGD, jeśli nie pomagać im w odpowiedzi (przez podanie pełnej nazwy stowarzyszenia) odpowiadają negatywnie. Co czwarty mieszkaniec deklaruje, że wie, czym jest LGD, ale nie miał z nim kontaktu. Z drugiej strony, jeśli pytanie wspomagano przez podanie nazwy stowarzyszenia, proporcje te radykalnie się zmieniają. Aż 81,8% badanych mieszkańców wie, co to za stowarzyszenie. Różnica między znajomością spontaniczną i wspomaganą oznacza, że warto ułatwić identyfikację LGD przez dalsze działania informacyjno-promocyjne.

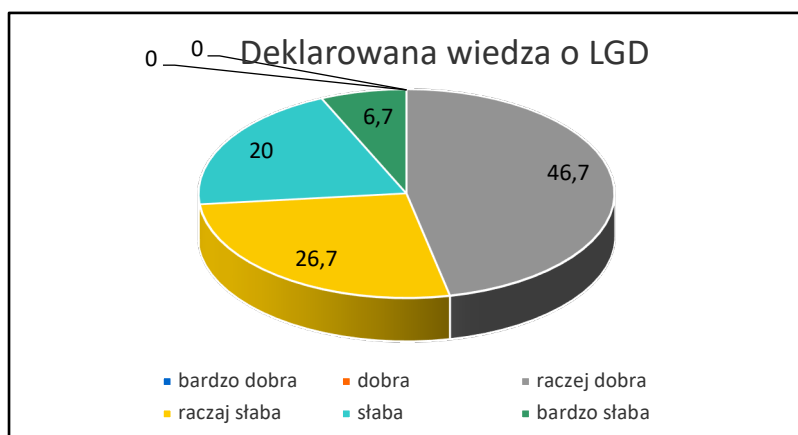
Wykres 3. Znajomość LGD wśród mieszkańców

Jednocześnie zwróćmy uwagę, że znajomość LGD bywa powierzchowna – prawie połowa badanych (46,7%) uznała, że jest ona dość dobra, pozostali przyznali, że niewiele wiedzą o LGD. Największy

poziom własnej wiedzy o tym, czym jest LGD deklarowali ci mieszkańcy, którzy mieli z nią bezpośrednią (i uświadomioną) styczność.

Wykres 4. Ocena znajomości działań Lokalnej Grupy Działania

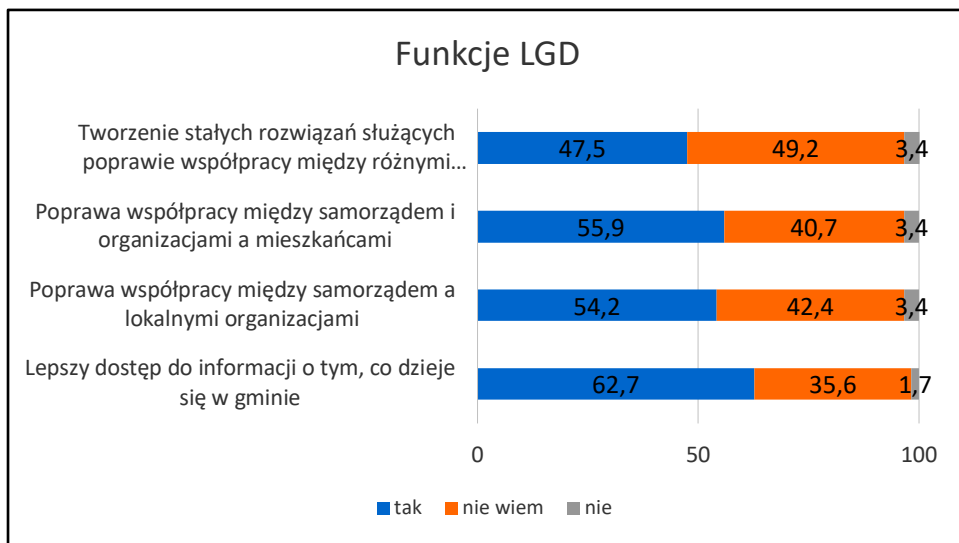
Mieszkańcy najczęściej dowiadują się o LGD od innych mieszkańców (46,7%), z lokalnych mediów (33,3%) lub przy okazji lokalnych spotkań i imprez (13,3%). Mało skutecznym sposobem informowania o tym, czym zajmuje się LGD okazują się ulotki i plakaty (w przeciwieństwie do umieszczenia informacji o LGD przy przedsięwzięciach finansowanych ze środków PROW – jak dowiadujemy się w wywiadach indywidualnych). Zwraca uwagę, że samorząd na żadnym szczeblu nie jest rozpoznawany jako miejsce, w którym mieszkańcy dowiadują się o LGD (mimo że badany LGD regularnie zasila odpowiednimi informacjami lokalny samorząd).

Tabela 29. Źródła wiedzy o LGD - mieszkańcy

Źródła wiedzy	Procent*
ulotki, plakaty	0
informacje medialne/lokalna prasa	33,3
imprezy i spotkania lokalne, działania animacyjne LGD	13,3
od innych mieszkańców	46,7
samorząd gminy	0
samorząd powiatu lub regionu	0
punkty informacji europejskiej	0
interesuję się tym, co się dzieje, sam znalazłem/am informację o LGD	0
inne, jakie?	6,7

Mieszkańcy, którzy mają jakieś wyobrażenie o LGD (tzn. zadeklarowali, że w ogóle spotkali się z tą nazwą), widzą w stowarzyszeniu przede wszystkim platformę informacyjną – miejsce, w którym najlepiej wiadomo o tym, co dzieje się w gminie (62,7%), ale także instytucję, która służy poprawie współpracy samorządu z organizacjami lokalnymi (54,2%) i mieszkańcami (55,9%). Ważną funkcją Lokalnej Grupy Działania – według prawie połowy badanych (47,5%) – jest to, że służy ona tworzeniu stałych rozwiązań, których celem jest poprawa współpracy między różnymi podmiotami w gminie. To bardzo ważne, oznacza bowiem, że można liczyć na to, że współpracę, do której dochodzi dzięki LGD lub z udziałem Grupy, jest bardziej trwała niż czas realizacji konkretnych przedsięwzięć.

Wykres 5. Funkcje LGD w opinii mieszkańców

Podobnie funkcje LGD postrzegają badani członkowie stowarzyszenia. Jednocześnie podkreślają ważną rolę LGR dla rozwoju całego obszaru, w tym w szczególności aktywny udział w rozwiązywaniu problemów społecznych: „W naszej gminie i sąsiednich dużo było PGR-ów, poprzez te działania, możliwości pisania tych projektów, aktywność tych mieszkańców się troszkę uruchomiła. Powstały nowe miejsca pracy, nowe działalności, nowa infrastruktura, tych działań jest sporo.” (IDI7_1).

Jednocześnie podkreślają funkcję LGD jako swoistej platformy komunikacyjnej: „Słowińska grupa (biuro) stworzyła karty informacyjne i oprócz tego, że jest informacja na stronie internetowej i na różnych lokalnych forach turystycznych, każdy kto jest zrzeszony w tej Słowińskiej Grupie informuje o możliwych aktywnościach” (IDI7_2). To oraz fakt, że „z każdym naborem, spotkaniem, szkoleniem zacieśnia się więź ze społecznością (IDI7_3) ułatwia LGDowi przejęcie roli ważnego inicjatora przedsięwzięć rozwojowych.

Wyznaczone w LSR cele rozwojowe są w pełni spójne ze zidentyfikowanym potencjałem rozwojowym obszaru objętego LSR, a zaplanowane i realizowane przedsięwzięcia przyczyniają się do jego wzmocnienia.

Jednym z elementów wpływających na wzmocnienie potencjału rozwojowego realizowanych działań jest to, że są one względem siebie komplementarne. To wynik tego, że LSR skupia się silnie na ściśle powiązanych ze sobą celach. Wszystkie podejmowane przedsięwzięcia są nierozzerwalnie ze sobą powiązane, co powoduje, że nawet jeśli nie intencjonalnie (bez skoordynowanego planu uzupełniających się inwestycji), dopełniają się one wzajemnie.

4. Odpowiedzi na pytania badawcze

Lp.	Pytanie badawcze	Miejsce w raporcie	Odpowiedź na pytanie
1	Jaki jest stopień osiągnięcia celu głównego i przypisanych do niego wskaźników LSR?	3.1	Cel główny oraz przypisane do niego cele szczegółowe przyjęte do realizacji w badanym okresie zostały w większości zrealizowane.
2	Jaki jest wpływ LSR na kapitał społeczny, w tym w szczególności na aktywność społeczną, zaangażowanie w sprawy lokalne?	3.2	Realizowane działania mają pozytywny wpływ na kapitał społeczny obszaru LSR – szczególnie wpływa na poziom aktywności społecznej mieszkańców. LGD jest platformą dla budowania sieci spajającej różne podmioty na badanym obszarze.
3	W jaki sposób należałoby wspierać rozwój kapitału społecznego w przyszłości?	3.2	W przyszłości należy w dalszym ciągu wspierać istniejące już organizacje pozarządowe oraz tworzyć i wspierać sieć nieformalnych liderów lokalnych, którzy zachęcaliby mieszkańców do większej aktywności społecznej.
4	W jakim stopniu realizacja LSR przyczyniła się do rozwoju przedsiębiorczości?	3.3	Bezpośredni wpływ LSR to powstanie nowych przedsiębiorstw, rozwój istniejących już firm, których wyrazem jest stworzenie nowych miejsc pracy oraz rozwój oferowanych usług i produktów. LSR ma także pośredni wpływ na przedsiębiorczość dzięki poprawie infrastruktury lokalnej.
5	Czy i w jaki sposób wspieranie przedsiębiorczości w ramach kolejnych edycji LSR jest wskazane?	3.3	Mieszkańcy uważają wspieranie przedsiębiorczości za kluczowe dla dalszego rozwoju obszaru. Wsparcie to powinno w dalszym ciągu dotyczyć w szczególności turystyki, ale także rozwoju infrastrukturalnego (zwłaszcza komunikacji drogowej i rozwoju Internetu)
6	W jakim stopniu LSR przyczyniła się do budowania lokalnego potencjału w zakresie turystyki i dziedzictwa kulturowego?	3.4	Poziom atrakcyjności obszaru zwiększył się lub udało się utrzymać jego standard. Poprawie uległa w szczególności

Lp.	Pytanie badawcze	Miejsce w raporcie	Odpowiedź na pytanie
			infrastruktura i oferta sportowa i rekreacyjna. Zwiększyła się baza noclegowa lub zmieniła się jej jakość.
7	W jakich kierunkach należy wspierać rozwój lokalnego potencjału turystycznego?	3.4	Mieszkańcy oczekiwaliby, żeby wspierać rozwój lokalnego potencjału turystycznego, w szczególności przez dalszą rozbudowę infrastruktury turystycznej przemyślaną promocję, ale także integrację oferty wewnątrz obszaru.
8	Czy w LSR właściwie zdefiniowano grupy defaworyzowane oraz czy realizowane w ramach LSR działania odpowiadały na potrzeby tych grup?	3.5	W LSR właściwie zdefiniowano grupy defaworyzowane, a podejmowane działania odpowiadały na potrzeby tych grup.
9	Jaki był wpływ LSR na poziom ubóstwa i wykluczenia społecznego?	3.5	Poziom ubóstwa i wykluczenia społecznego w okresie realizacji LSR spadł. Utrzymuje się niekorzystna sytuacja kobiet i osób młodych na rynku pracy. Korzystne zmiany mają różną dynamikę w gminach tworzących obszar LSR.
10	Jakie działania należy podejmować w skali lokalnej na rzecz ograniczania ubóstwa i wykluczenia społecznego?	3.5, s. 28	Ze względu na sytuację kobiet na rynku pracy, warto w kolejnej perspektywie kontynuować takie wsparcie przedsiębiorczości, które nakierowane jest na poprawę dostępności usług opiekuńczych (dla osób zależnych – dzieci i seniorów).
11	W jakim stopniu projekty realizowane w ramach LSR były innowacyjne?	3.6	60% projektów cechowała się innowacyjnością.
12	Jakie można wyróżnić typy innowacji powstałych w ramach LSR?	3.6	Projekty cechowała innowacyjność produktowa, organizacyjna lub marketingowa. W części projektów wymienione rodzaje innowacji były ze sobą powiązane.
13	Jaka była skuteczność i efekty działania wdrażania projektów współpracy?	3.7	Nie realizowano projektów współpracy
14	Jaką formę i zakres powinny przyjmować projekty współpracy w przyszłości?	3.7	Nie znaleziono odpowiedzi na pytanie
15	Czy sposób działania partnerów w ramach LGD pozwalał na efektywną i skuteczną realizację LSR?	3.8	Tak
16	Jaka jest skuteczność i efektywność działań biura LGD (animacyjnych, informacyjno-promocyjnych, doradczych)?	3.8	Dobrano odpowiednie środki informacyjno-promocyjne do postawionych celów.

Lp.	Pytanie badawcze	Miejsce w raporcie	Odpowiedź na pytanie
17	Jakie zmiany należy wprowadzić w działaniach LGD, by skuteczniej realizowała LSR?	3.8	Zwiększenie samodzielności decyzyjnej LGD, skutkującej skróceniem procesu decyzyjnego związanego z zawieraniem umów.
18	Czy realizacja finansowa i rzeczowa LSR odbywała się zgodnie z planem?	3.9	Tak
19	Czy procedury naboru i realizacji projektów były wystarczająco przejrzyste i przyjazne dla beneficjentów?	3.9	Tak
20	Czy kryteria pozwalały na wybór najlepszych projektów (spójnych z celami LSR)?	3.9	Tak
21	Czy przyjęty system wskaźników pozwalał na zebranie wystarczających informacji o procesie realizacji LSR i jej rezultatach?	3.9	Tak
22	Czy działalność LGD wpływa na poprawę komunikacji pomiędzy różnymi aktorami, budowanie powiązań między nimi i sieciowanie?	3.10	Tak
23	Czy stworzony dzięki wsparciu w ramach LSR potencjał rozwojowy jest w dostateczny sposób wykorzystywany i promowany?	3.10	Tak
24	Czy projekty realizowane w ramach LSR są spójne ze zidentyfikowanym potencjałem rozwojowym obszaru objętego LSR i czy te projekty przyczyniają się do jego wzmocnienia?	3.10	Tak, w pełni
25	Czy przeprowadzone w ramach LSR inwestycje są komplementarne względem siebie lub względem wiodącego projektu/tematu określanego w LSR?	3.10	Dzięki wysokiej spójności celów działań sformułowanych w LSR inwestycje są komplementarne.

5. Wnioski i rekomendacje

Wniosek	Rekomendacja
Niemal wszystkie postawione cele zostały zrealizowane.	Realizacja dalszych przedsięwzięć
Analiza wskaźników rezultatu i produktu wskazuje, że istnieje kilka obszarów, w których działania planowano dopiero na okres po 2020 roku (poza okresem objętym ewaluacją)	Kontynuacja działań
Nierównomierna jest aktywność mieszkańców poszczególnych gmin.	Intensyfikacja działań informacyjno-promocyjnych w gminach mniej dotąd aktywnych
Cele LSR są nadal aktualne. Ma to być efektem trafnej diagnozy	Konsultacje społeczne nowych założeń LSR
Wsparcie dla NGO jest wystarczające, chociaż nie przekłada się znacząco na ich liczbę na obszarze LSR. Działania LGD mają duże znaczenia dla podejmowania aktywności społecznej przez mieszkańców (chociaż poziom tej aktywności nadal jest dość niski).	Kontynuacja działań
Poczucie sprawczości i wpływu mieszkańców jest umiarkowane.	Wymaga dalszego wzmocnienia przez włączanie mieszkańców w procesy decyzyjne oraz działania na rzecz społeczności LSR.
Realizacji LSR przyczyniła się do wzmocnienia istniejących firm i powstania nowych przedsiębiorstw. Powstało 68 miejsc pracy. Zmiany te są zauważalne przez mieszkańców (zauważają większą dostępność ofert pracy, ale bez jednoczesnej poprawy atrakcyjności tych ofert)	Kontynuacja dotychczasowych działań.
Jednocześnie mieszkańcy zwracają uwagę na konieczność dalszego inwestowania w otoczenie infrastrukturalne rozwoju przedsiębiorczości (zwłaszcza komunikacja drogowa, Internet)	Kontynuacja dotychczasowych działań.
Mieszkańcy dużą wagę przywiązują do tego, aby dalszy rozwój nie naruszał dobrostanu przyrodniczego obszaru oraz żeby bazował na lokalnych zasobach, tradycjach, potencjałach.	Kontynuacja dotychczasowych działań.
Znaczącym elementem inwestycji podejmowanych w ramach LSR były te nakierowane na rozwój turystyki. W ramach LSR udało się zwiększyć liczbę	Kontynuacja dotychczasowych działań.

Wniosek	Rekomendacja
obiektów noclegowych, poprawić jakość ofertę gastronomiczną, rekreacyjną i sportową.	
Badani oczekują, że w dalszym okresie działania te będą kontynuowane, ale przy jednoczesnych staraniach o to, aby wydłużyć sezon turystyczny.	Działania promujące pełną i spójną ofertę obszaru także w niskim okresie turystycznym.
W okresie realizacji LSR zmniejszył się poziom ubóstwa i wykluczenia społecznego na większości jego obszaru. Nadal niezbędne są działania kierowane do osób narażonych na wykluczenie z rynku pracy: kobiety po urodzeniu dziecka oraz młodzi ludzie (do 30 roku życia)	Utrzymanie definicji grup defaworyzowanych
Ze względu na ryzyko wykluczenia tych grup (kobiety, młodzi) oraz z powodu niekorzystnych zmian demograficznych, brakuje wsparcia takich projektów, które premiowałyby przedsięwzięcia służące rozwojowi usług dla osób zależnych (co umożliwiłoby kobietom powrót na rynek pracy) oraz elastycznych rozwiązań zatrudnieniowych (większa szansa dla młodych).	Wzmocnienie kryterium punktowego dla grup defaworyzowanych
Zrealizowano 48 projektów innowacyjnych, głównie o charakterze produktowym, organizacyjnym lub marketingowym. Ocena innowacyjności nie jest powiązana z oceną oddziaływania na środowisko	Kontynuacja dotychczasowej współpracy
Partnerzy w ramach LGD spotykali się systematycznie, w okresie pandemii podjęto odpowiednie działania umożliwiające kontynuację współpracy	Kontynuacja dotychczasowej współpracy
Wysoko oceniana jest przejrzystość, przyjazność i przystępność informacji.	Utrzymanie uproszczonych procedur.
Beneficjenci oceniają wsparcie ze strony LGD jako odpowiednie do ich potrzeb	Kontynuacja dotychczasowych działań
Wartością dodaną podejścia Leader jest przede wszystkim budowanie więzi między różnymi aktorami społecznymi i współpraca międzysektorowa. Ważną wartością dodaną jest też zwiększająca się integracja mieszkańców.	Kontynuacja dotychczasowych działań
Mieszkańcy postrzegają LGD jako trwałą, stabilną organizację, która ma charakter pomostowy – pozwala na zawiązywanie partnerstw	Kontynuacja dotychczasowych działań

Wniosek	Rekomendacja
międzysektorowych, sprzyja dialogowi społecznemu i wypracowywaniu komplementarnych rozwiązań.	

Spis tabel i wykresów

Tabela 1. Logika wyznaczonych celów szczegółowych i przedsięwzięć LSR	6
Tabela 2. Postęp finansowy	8
Tabela 3. Wskaźniki rezultatu – postęp rzeczowy	9
Tabela 4. Wskaźniki produktu – postęp rzeczowy	Błąd! Nie zdefiniowano zakładki.
Tabela 5. Rodzaje realizowanych działań w podziale na gminy – liczba projektów realizowanych w poszczególnych gminach	11
Tabela 6. Rodzaje realizowanych działań w podziale na rodzaje beneficjentów – liczba projektów realizowanych przez poszczególnych beneficjentów	12
Tabela 7. Sytuacja społeczno-demograficzna na obszarze LGD.....	14
Tabela 8. Kapitał społeczny w gminach – liczba organizacji pozarządowych na 10 tys. mieszkańców	Błąd! Nie zdefiniowano zakładki.
Tabela 9. Aktywność na rzecz lokalnej społeczności i wpływ LGD na aktywność społeczną	16
Tabela 10. Poczucie wpływu na lokalną społeczność	16
Tabela 11. Ocena współdziałania, jako narzędzia pomocy innym – potrzeba angażowania	16
Tabela 12. Ocena współdziałania, jako narzędzia zmiany w społeczności lokalnej – potrzeba angażowania	16
Tabela 13. Zmiany sytuacji gospodarczej obserwowane przez mieszkańców	17
Tabela 14. Potencjał gospodarczy – liczba podmiotów gospodarczych bezwzględna i na 1000 mieszkańców w wieku produkcyjnym	18
Tabela 15. Potencjał gospodarczy – liczba nowych podmiotów gospodarczych bezwzględna i w przeliczeniu na 1000 mieszkańców.....	19
Tabela 16. Zmiany dot. potencjału turystycznego i kulturowego w opinii mieszkańców.....	20
Tabela 17. Zmiany zasobów turystycznych w podziale na gminy	21
Tabela 18. Udział LGD w zwiększaniu potencjału turystycznego obszaru	22
Tabela 19. Zmiany sytuacji społeczno-gospodarczej obszaru od 2014 roku w opinii mieszkańców	23
Tabela 20. Zmiany sytuacji społecznej w gminie obserwuje P. w ostatnich 5 latach w opinii mieszkańców	24
Tabela 21. Grupy defaworyzowane z perspektywy mieszkańców.....	24
Tabela 20. Sytuacja społeczna na obszarze LGD.....	26
Tabela 23. Realizacja celów informacyjno-promocyjnych	Błąd! Nie zdefiniowano zakładki.
Tabela 24. Świadomość projektów unijnych na obszarze LGD	30
Tabela 25. Źródło wiedzy o LGD (beneficjenci).....	Błąd! Nie zdefiniowano zakładki.
Tabela 26. Ocena jakości uzyskanych informacji (beneficjenci)	Błąd! Nie zdefiniowano zakładki.
Tabela 27. Przejrzystość i przyjazność procedur LGD (beneficjenci)	32
Tabela 28. Źródła trudności w osiągnięciu celów (beneficjenci)	Błąd! Nie zdefiniowano zakładki.
Tabela 29. Czynniki wpływające na osiągnięcie wskaźników	32

Tabela 30. Źródła wiedzy o LGD - mieszkańcy	Błąd! Nie zdefiniowano zakładki.
Wykres 1. Ogólna ocena sytuacji społeczno-gospodarczej gminy w opinii mieszkańców.....	23
Wykres 2. Potrzeba dalszego wdrażania rozwoju lokalnego kierowanego przez społeczność przez LGD	31
Wykres 3. Stopień osiągnięcia założonych celów (beneficjenci)	32
Wykres 4. Funkcje LGD w opinii mieszkańców	33
Wykres 5. Znajomość LGD wśród mieszkańców	33
Wykres 6. Ocena znajomości działań Lokalnej Grupy Działania	33

Załączniki. Narzędzia badawcze

Mieszkańcy obszarów LGD (CAWI/ CATI)

Szanowni Państwo,

zwracamy się z uprzejmą prośbą o wypełnienie ankiety dotyczącej zmian zachodzących w Państwa społeczności pod wpływem realizacji Lokalnej Strategii Rozwoju oraz działań realizowanych przez Lokalną Grupę Działania na terenie gminy/powiatu.

Państwa doświadczenia i opinie są bardzo ważne i mogą przyczynić się do faktycznych zmian ułatwiających wdrażanie Lokalnej Strategii Rozwoju. Dlatego też prosimy o pełne i szczerze odpowiedzi – dzięki temu uzyskamy trafny obraz doświadczanych przez Państwa trudności oraz obraz Państwa potrzeb i oczekiwań.

Z poważaniem,

zespół badawczy Pracowni Badań SOMA

Rozwój gminy i powiatu

6. Proszę o ogólną ocenę sytuacji społeczno-gospodarczej gminy:

☐ bardzo dobra – gmina/powiat nie doświadcza znaczących problemów gospodarczych i społecznych	☐ dobra – pojawiają się problemy, ale możliwe jest ich rozwiązywanie	☐ raczej dobra – pojawiają się problemy, większość z nich może być rozwiązana
☐ raczej zła – pojawiają się problemy, tylko część z nich może być rozwiązana	☐ zła – występują problemy społeczne i gospodarcze, większość jest trudna do rozwiązania	☐ bardzo zła – występują problemy społeczne i gospodarcze, większość jest niemożliwa do rozwiązania

7. Jak sytuacja gminy zmieniała się w ostatnich latach (od 2014 roku)?

Sytuacja gospodarcza	☐ poprawiła się	☐ bez zmian	☐ pogorszyła się
Sytuacja społeczna	☐ poprawiła się	☐ bez zmian	☐ pogorszyła się

8. Jakie zmiany sytuacji gospodarczej w gminie obserwuje P. w ostatnich 5 latach?

liczba nowopowstających przedsiębiorstw	☐ poprawa	☐ bez zmian	☐ pogorszenie
ilość inwestycji gospodarczych	☐ poprawa	☐ bez zmian	☐ pogorszenie
ilość ofert pracy	☐ poprawa	☐ bez zmian	☐ pogorszenie
atrakcyjność ofert pracy	☐ poprawa	☐ bez zmian	☐ pogorszenie
infrastruktura techniczna komunalna (drogi, wodociągi, sieć energetyczna)	☐ poprawa	☐ bez zmian	☐ pogorszenie
rozwój infrastruktury turystycznej	☐ poprawa	☐ bez zmian	☐ pogorszenie
warunki prowadzenia firm	☐ poprawa	☐ bez zmian	☐ pogorszenie
Możliwości zatrudnienia poza rolnictwem	☐ poprawa	☐ bez zmian	☐ pogorszenie
Działań na rzecz osób bezrobotnych	☐ poprawa	☐ bez zmian	☐ pogorszenie
Działań i usprawnień na rzecz osób niepełnosprawnych	☐ poprawa	☐ bez zmian	☐ pogorszenie
Działań na rzecz osób młodych (do 35 rż)	☐ poprawa	☐ bez zmian	☐ pogorszenie
Działań na rzecz osób po 50 rż	☐ poprawa	☐ bez zmian	☐ pogorszenie

9. Jakie zmiany sytuacji społecznej w gminie obserwuje P. w ostatnich 5 latach?

poziom bezrobocia	☐ poprawa	☐ bez zmian	☐ pogorszenie
liczba rodzin zależnych od pomocy społecznej	☐ poprawa	☐ bez zmian	☐ pogorszenie
aktywność społeczna (udział w działaniach na rzecz społeczności)	☐ poprawa	☐ bez zmian	☐ pogorszenie
odpływ ludzi młodych z gminu/powiatu	☐ poprawa	☐ bez zmian	☐ pogorszenie
dostęp do usług opiekuńczych dla dzieci	☐ poprawa	☐ bez zmian	☐ pogorszenie
dostęp do usług opiekuńczych dla osób starszych i niepełnosprawnych	☐ poprawa	☐ bez zmian	☐ pogorszenie
dostęp do podstawowej opieki zdrowotnej	☐ poprawa	☐ bez zmian	☐ pogorszenie

10. Czy gmina zmieniła się w ostatnich 5 latach ze względu na:

Poziom atrakcyjności turystycznej	☐ poprawa	☐ bez zmian	☐ pogorszenie
Promocji dziedzictwa kulturalnego, zasobów naturalnych i turystyki	☐ poprawa	☐ bez zmian	☐ pogorszenie
Infrastruktury i oferty kulturalnej	☐ poprawa	☐ bez zmian	☐ pogorszenie
Infrastruktury i oferty sportowej i rekreacyjnej	☐ poprawa	☐ bez zmian	☐ pogorszenie
Tożsamości mieszkańców z regionem	☐ poprawa	☐ bez zmian	☐ pogorszenie

11. Jak wyobraża sobie Pan(i) dalsze kierunki rozwoju turystyki w gminie – jak powinna się zmieniać w najbliższych latach?

- a.
 b.
 c.

12. Czy są jakieś branże gospodarcze, których rozwój w szczególności powinien być wspierany, żeby gmina mogła się rozwijać? Jeśli tak, jakie?

- d.
 e.
 f.

Wpływ mieszkańców na sytuację gminy

13. Czy ludzie tacy jak Pan(i) mają wpływ na życie wsi/miejscowości?

1. tak	2 nie wiem	3 nie
--------	------------	-------

14. Czy ludzie tacy jak Pan(i) mają wpływ na życie gminy?

1. tak	2 nie wiem	3 nie
--------	------------	-------

15. Które z poniższych twierdzeń jest Panu bliższe

1. tacy jak ja działając z innymi mogą pomóc potrzebującym	2 tacy jak ja nawet działając z innymi nie mogę pomóc potrzebującym
--	---

16. Które z poniższych twierdzeń jest Panu bliższe

1. tacy jak ja działając z innymi mogą wpływać na to, jak zmienia się nasza gmina	2 tacy jak ja nawet działając z innymi nie mogą wpływać na to, jak zmienia się nasza gmina
---	--

17. Czy kiedykolwiek podejmował(a) P. działania na rzecz innych mieszkańców gminy lub wspólnych spraw?

1. tak	2 Nie
--------	-------

18. Czy do któryś z tych działań został(a) Pan(i) zachęcona przez Lokalną Grupę Działania?

1. tak	2 Nie
--------	-------

19. Co mogłoby zachęcić Panią/Pana do tego, aby włączyła się Pani/włączył Pan w działania na rzecz innych mieszkańców gminy lub wspólnych spraw?

- g.
 h.
 i.

20. Czy wiadomo Pani/Panu o tym, żeby w ostatnich 6 latach w gminie realizowano projekty ze środków unijnych?

1. tak	2 nie
--------	-------

21. Czy osobiście korzystał(a) Pan(i) z projektów takich jak szkolenia, festyny finansowanych ze środków unijnych

1. tak	2 nie
--------	-------

22. Czy osobiście korzystał(a) Pan(i) z infrastruktury lub obiektów finansowanych ze środków unijnych

1. tak	2 nie
--------	-------

Lokalna Grupa Działania i Lokalna Strategia Rozwoju

23. Czy słyszał(a) Pan(i) o Lokalnej Grupie Działania funkcjonującej w Pana/Pani gminie?

1. tak, mam kontakt z LGD	2 tak, ale nie miałem/am kontaktu z LGD	3 nie (do pyt. 22)
---------------------------	---	--------------------

24. Czy może Pani/Pan podać nazwę tej Lokalnej Grupy Działania?

Nazwa:

Jeśli nazwa nie jest poprawna:

Czy słyszał(a) Pani o[podać respondentowi nazwę LGD]

☐ tak	☐ nie
------------------------------	------------------------------

25. Skąd dowiedział(a) się Pan(i) o Lokalnej Grupie Działania?

☐ ulotki	☐ plakaty	☐ informacje medialne/lokalna prasa
☐ imprezy i spotkania lokalne	☐ działania animacyjne LGD	☐ od innych mieszkańców
☐ samorząd gminy	☐ samorząd powiatu lub regionu	☐ punkty informacji europejskiej
☐ interesuję się tym, co się dzieje, sam znalazłem/am informację o LGD	☐ inne, jakie?	

26. Jak ocenia Pan(i) swoją znajomość działań Lokalnej Grupy Działania:

☐ bardzo dobra	☐ dobra	☐ raczej dobra
☐ raczej zła	☐ zła	☐ bardzo zła

27. Które z grup mieszkańców są w szczególności narażone na wykluczenie społeczne (mogą mieć poczucie, że jakość ich życia jest niższa niż innych mieszkańców):

1. dzieci i młodzież	2 osoby niepełnosprawne	3 seniorzy	4. osoby samotne
5.rodziny z dziećmi	6 osoby ubogie	7 kobiety	8 inne grupy, jakie?
9 nie ma takich grup (do pyt. 24)			

28. Lokalna Grupa Działania podejmuje działania, które kierowane są do różnych grup mieszkańców. Czy działania LGD uwzględniają w wystarczającym stopniu sprawy i problemy osób mieszkających w gminie:

dzieci i młodzież	☐ tak	☐ nie wiem	☐ nie
osób niepełnosprawnych	☐ tak	☐ nie wiem	☐ nie
osób starszych	☐ tak	☐ nie wiem	☐ nie
osób samotnych	☐ tak	☐ nie wiem	☐ nie
rodzin z dziećmi	☐ tak	☐ nie wiem	☐ nie

osób ubogich	☐ tak	☐ nie wiem	☐ nie
kobiet	☐ tak	☐ nie wiem	☐ nie
przedsiębiorców	☐ tak	☐ nie wiem	☐ nie
rolników	☐ tak	☐ nie wiem	☐ nie

29. Czy są jakieś ważne sprawy i problemy lokalne, które powinny w szczególności stać się przedmiotem działania Lokalnej Grupy Działania? Jeśli tak, jakie?

- j.
k.
l.

30. Czy w Pani/Pana opinii powstanie Lokalnej Grupy Działania sprzyja:

Lepszemu dostępowi do informacji o tym, co dzieje się w gminie	☐ tak	☐ nie wiem	☐ nie
Poprawie współpracy między samorządem a lokalnymi organizacjami	☐ tak	☐ nie wiem	☐ nie
Poprawie współpracy między samorządem i organizacjami a mieszkańcami	☐ tak	☐ nie wiem	☐ nie
Tworzeniu stałych rozwiązań służących poprawie współpracy między różnymi instytucjami i organizacjami w gminie	☐ tak	☐ nie wiem	☐ nie

Beneficjenci

31. Czy korzystał(a) Pan(i) ze środków z Lokalnej Grupy Działania?

1. tak	2. nie
--------	--------

32. Skąd dowiedział(a) się P. o możliwości aplikowania o środki z Lokalnej Grupy Działania?

1. informacje ogólnie dostępne (ulotki, plakaty, zebrania, lokalne media)	2. dotarła do mnie informacja bezpośrednio z LGD (powiadomienie sms, fb, itp.)	3 od liderów lokalnych	4 inne, jakie?
---	--	------------------------	-------------------------

33. Czy uzyskane informacje były:

wyczerpujące (zawierały wszystkie niezbędne informacje)	1 1 tak	2 2 nie
dostosowane do potrzeb odbiorcy	1. 1 tak	2. 2 nie
atrakcyjne – zachęcające do aplikowania	1 tak	2 nie

34. Czy w Pani/Pana ocenie:

rodzaj podjętych działań informacyjno-promocyjnych miał znaczenie dla decyzji o aplikowaniu?	1 tak	2 nie
jakość uzyskanych z LGD informacji miała znaczenie dla jakości przygotowanej aplikacji?	1 tak	2 nie
procedury naboru były przejrzyste?	1 tak	2 nie
procedury naboru były przyjazne dla beneficjentów	1 tak	2 nie

35. Jaki jest stopień osiągnięcia założonych celów?

☐ osiągnięto założone cele (do pyt. 32)	☐ nie osiągnięto celów, ale nie ma zagrożenia dla ich osiągnięcia na koniec projektu	☐ nie osiągnięto celów i jest zagrożenie, że nie uda się ich osiągnąć
--	---	--

36. Jeśli istnieje zagrożenie, że nie wszystkie cele zostaną osiągnięte, jakie mogą być tego powody (proszę zaznaczyć wszystkie prawdziwe odpowiedzi)?

☐ diagnoza potrzeb społeczności nie była (w pełni) trafna – źle wyznaczono cele	☐ cele przestały być aktualne ze względu na zmiany warunków zewnętrznych	☐ przyjęto niewłaściwe rozwiązania organizacyjne
☐ nie byliśmy przygotowani kadrowo do realizacji	☐ brakowało wsparcia ze strony LGD	☐ brakowało wsparcia ze strony innych instytucji
☐ inne, jakie?		

37. Co ułatwia, a co utrudnia osiąganie założonych wskaźników?

Czynnik wpływający na osiąganie wskaźników	Czy ten czynnik ułatwia, utrudnia czy może nie ma znaczenia?
sprawność organizacyjna i wsparcie ze strony LGD	☐ ułatwia ☐ utrudnia ☐ bez znaczenia
trafność wskaźników	☐ ułatwia ☐ utrudnia ☐ bez znaczenia
wymogi programowe (ilość i poziom skomplikowania dokumentów)	☐ ułatwia ☐ utrudnia ☐ bez znaczenia
Inne, jakie?	☐ ułatwia ☐ utrudnia ☐ bez znaczenia

38. Czy w P. opinii w kolejnym okresie programowania należy utrzymać obecne rozwiązanie – rozwój lokalny kierowany przez społeczność wdrażany przez LGD?

1. tak, bez znaczących zmian	2. tak, ale po wprowadzeniu istotnych zmian (do pyt. 34)	3. nie (do pyt. 35)	4. nie wiem
------------------------------	--	---------------------	-------------

39. Jeśli niezbędne są poważne zmiany, czego powinny dotyczyć?

1.
2.
3.

40. Jeśli nie, dlaczego?

41.
42.
43.

Informacje o respondencie**M1. Nazwa gminy:****M2. Nazwa powiatu:****M3. Płeć:**

1. kobieta
2. mężczyzna

M4. Wiek**M5. Wykształcenie:**

1. podstawowe/gimnazjalne
2. zasadnicze zawodowe
3. liceum ogólnokształcące/ zawodowe/ technikum
4. pomaturalne/ policealne
5. studia licencjackie bądź inżynierskie
6. studia magisterskie, magisterium plus (np. doktorat, dwa kierunki)

M6. Ile osób (wszystkich domowników) liczy P. gospodarstwo domowe?.....

M7. Czy obecnie jest P. zatrudniony/a?

1. tak (*przejdź do pyt. M9*) 2. nie

M8. Jeśli obecnie P. nie pracuje, czy pracował/a P. w ciągu ostatnich 12 miesięcy?

1. tak 2. nie

M9. Jak ocenia P. sytuację materialną swojej rodziny?

1. wystarcza nam na wszystkie potrzeby i na oszczędności
2. wystarcza nam na wszystkie potrzeby
3. wystarcza nam tylko na potrzeby podstawowe
4. nie wystarcza nawet na podstawowe potrzeby

M10. Czy na tle innych rodzin w gminie sytuacja materialna P. rodziny jest:

1. lepsza 2. taka sama 3. gorsza

M11. Gdyby nic Pani/Pana nie ograniczało, gdzie chciał(a)by Pan(i) mieszkać:

- 1 tu, gdzie teraz 2. gdzieś w województwie
3. gdzieś w kraju 4. za granicą

M12. A Pani/Pana dzieci? Gdzie chciał(a)by Pan(i), żeby mieszkali w przyszłości:

- 1 tu, gdzie teraz 2. gdzieś w województwie
3. gdzieś w kraju 4. za granicą

Dziękujemy za udział w badaniu!

LGD (IDI)

Szanowni Państwo,

zwracamy się z uprzejmą prośbą o wypełnienie ankiety dotyczącej zmian zachodzących w Państwa społeczności pod wpływem realizacji Lokalnej Strategii Rozwoju oraz działań realizowanych przez Lokalną Grupę Działania na terenie gminy/powiatu.

Państwa doświadczenia i opinie są bardzo ważne i mogą przyczynić się do faktycznych zmian ułatwiających wdrażanie Lokalnej Strategii Rozwoju. Dlatego też prosimy o pełne i szczerze odpowiedzi – dzięki temu uzyskamy trafny obraz doświadczanych przez Państwa trudności oraz obraz Państwa potrzeb i oczekiwań.

Państwa wypowiedzi są w pełni anonimowe i zostaną przedstawione w zbiorczych zestawieniach lub formie uniemożliwiającej identyfikację rozmówcy.

Z poważaniem,

zespół badawczy Pracowni Badań SOMA

Informacje podstawowe

M1. Nazwa LGD (do uzupełnienia przez badacza):

.....

M2. Funkcja sprawowana przez respondenta (do uzupełnienia przez badacza)

M3. Siedziba LGD (do uzupełnienia przez badacza):

.....

M4. Rok utworzenia LGD:

M5. Respondent to reprezentant: mieszkańców przedsiębiorców NGO

M6. Zakres interwencji, jaki miał być realizowany w ramach uzyskanych środków (zaznaczyć wszystkie realizowane cele):

☐ przygotowanie lokalnej strategii rozwoju (wsparcie przygotowawcze)	☐ koszty bieżącej działalności	☐ rewitalizacja społeczno-gospodarcza
☐ wsparcie przedsiębiorstw	☐ wsparcie tworzenia inkubatora przedsiębiorczości	☐ działania na rzecz osób zagrożonych ubóstwem lub wykluczeniem społecznym (aktywizacja)
☐ animacja społeczności lokalnej (wzmacnianie potencjału społeczności)	☐ rozwój gospodarki społecznej	☐ poprawa i rozwijanie infrastruktury
☐ usługi dla gospodarki i ludności wiejskiej	☐ inne, jakie?	

ii. Organizacja LGD

1. **Poza zespołem pracowników LGD (biurem) ważnym ciałem jest Rada LGD:**
 - a. Jak częste są posiedzenia Rady? Czy częstotliwość ta zmieniła się ze względu na wdrażanie instrumentu RLKS? Jeśli tak, czy miało to jakiś wpływ na zdolność decyzyjną (frekwencja, kworum do podejmowania decyzji, itp.)
 - b. O jakich sprawach, również tych wynikających z uregulowań wewnętrznych LGD, Rada obecnie decyduje (także poza oceną i wyborem projektów)? Jakie inne sprawy powinna opiniować lub o nich decydować?
 - c. Czy obecni członkowie Rady brali udział w tworzeniu LSR?
 - d. W jakim stopniu Rada może wpływać na kierunek i rodzaj podejmowanych działań?
 - i. W jakich sprawach instrument RLKS pozostawia swobodę decyzyjną LGD?
2. **Czy pod wpływem współpracy w ramach LGD poprawiła się komunikacja i zacieśniła się między aktorami wpływającymi na lokalny rozwój? Co się zmieniło?**
 - iii. **Wdrażanie LSR**
3. **Czy sposób działania partnerów w ramach LGD pozwalał na efektywną i skuteczną realizację LSR?**
4. **Czy cele LSR są nadal aktualne?**
 - i. Jakie cele już udało się osiągnąć?
 - ii. Czy są takie cele, których nie udało się dotąd osiągnąć – jakie? Dlaczego?
 - iii. Jeśli nie wszystkie cele są aktualne - co spowodowało, że straciły aktualność?
5. **Na jakim etapie wdrażania LSR jest Państwa LGD? Co już udało się zrobić, a co jeszcze przed Państwem?**
 - a. Czy, niezależnie od etapu, udało się Państwu osiągnąć przyjęte wskaźniki? Jeśli tak, co przyczyniło się do tego sukcesu? Dopytać o wpływ takich cech jak:
 - i. sprawność organizacyjna LGD;
 - ii. trafność wskaźników – proszę podać przykłady takich wskaźników, których trafność była niska.
 - b. Czy są jakieś wskaźniki, których osiągnięcie może być zagrożone?
 - i. Jeżeli tak, proszę wskazać które?
 - ii. Co spowodowało trudność w ich osiągnięciu? Tu w szczególności dopytać o:
 1. trafność wskaźników (jeśli tak – proszę podać przykład wskaźnika, który jest nietrafny);
 2. trafność diagnozy, na której opierała się LSR
 3. sprawność organizacyjna LGD; kompetencje pracowników; tempo i organizacja pracy (w tym Rady LGD),
 - c. Czy w ramach podjętych działań były takie, które pozwalają na zatrzymanie młodych ludzi w regionie?
6. **Czy postawione cele można było osiągnąć lepiej, szybciej, łatwiej, gdyby zastosowane były inne rozwiązania? Jakie musiałyby to być rozwiązania?**
 - a. Jakie mechanizmy, powiązania, regulacje w szczególności przyspieszały wdrażanie LSR?
 - b. A jakie mu przeszkadzały?
 - c. Jakie wcześniejsze doświadczenia LGD wpływają na typ, zakres i łatwość wdrażania działań na rzecz rozwoju lokalnego?
7. **Co P. zdaniem utrudnia wdrażanie LGD? Proszę podać przykłady konkretnych problemów, których P. doświadczyliście:**
 - a. Po stronie LGD
 - b. W związku ze współpracą z JST?
8. **Jak – pod wpływem wdrażania RLKS – zmieniło się LGD i wyobrażenia Państwa o tym, czym ona jest?**
 - a. Czy zwiększyła się identyfikacja mieszkańców z obszarem LGD?

- i. Czy pod wpływem wdrażania RLKS zwiększyła się aktywność mieszkańców? Jeśli tak, jakie są formy tej aktywności? Jak oceniono wzrost/spadek/stagnację poziomu aktywności?
 - b. Jak wdrażanie LSR wpłynęło na komunikację między partnerami działań lokalnych?
 - c. Czy należy wesprzeć działania LGD kampanią informacyjno-promocyjną? Jeśli tak, do kogo powinna być ona kierowana? Jakie działania informacyjno-promocyjne byłyby tu najbardziej pożądane? Co dałoby ich uruchomienie?
- 9. **Jakie zmiany należy wprowadzić, aby usprawnić wdrażanie LSR?**
 - iv. **Rezultaty działań**
- 10. **Jak –według P. wiedzy – realizacja LSR wpłynęła na kierunek i tempo zmian na obszarze LGD?**
 - a. Czy w ramach podjętych działań były takie, które pozwalają na zatrzymanie młodych ludzi w regionie?
 - b. Czy przyjęte wskaźniki pozwalają na włączenie grup narażonych na wykluczenie społeczne? Dlaczego?
 - c. Jak zmienia się potencjał turystyczny obszaru LGD?
 - d. W jakim stopniu projekty realizowane w ramach LSR były innowacyjne?
 - i. Jakie można wyróżnić typy innowacji powstałych w ramach LSR?
 - e. Czy projekty realizowane w ramach LSR są spójne ze zidentyfikowanym potencjałem rozwojowym obszaru objętego LSR i czy te projekty przyczyniają się do jego wzmocnienia?
 - f. Czy przeprowadzone w ramach LSR inwestycje są komplementarne względem siebie lub względem wiodącego projektu/tematu określanego w LSR?
- 11. **Jak – pod wpływem wdrażania LSR– zmieniła się LGD i wyobrażenia mieszkańców o tym, czym ona jest?**
 - a. Czy zwiększyła się identyfikacja mieszkańców z obszarem LGD?
 - i. Czy zwiększyła się aktywność mieszkańców? Jeśli tak, jakie są formy tej aktywności? Jaka jest podstawa oceny tej zmiany (lub jej braku)?
 - ii. Jakie inne działania (niezależnie od wdrażania LSR) wpływają na aktywność mieszkańców?
 - b. Czy należy wesprzeć działania LGD kampanią informacyjno-promocyjną? Jeśli tak, do kogo powinna być ona kierowana? Jakie działania informacyjno-promocyjne byłyby tu najbardziej pożądane? Co dałoby ich uruchomienie?
- 12. **Czym jest według P. „zrównoważony rozwój” – czy cele LSR sprzyjają osiągnięciu tego stanu? Dlaczego?**
 - a. Jakie obszary tematyczne należy zaplanować dla RLKS, żeby stanowiły odpowiedź na lokalne wyzwania i jednocześnie mogły być realizowane na poziomie LGD?
 - b. Które cele obecnie sformułowane w LSR P. zdaniem wpłyną najbardziej na kierunek działań w kolejnych latach?
 - c. Czy przyjęte rozwiązania dotyczące wdrażania LSR będą miały wpływ na kierunek rozwoju powiatu w przyszłości? Na czym będzie polegał ten wpływ – jakie działania i rozwiązania przyjęte obecnie mogą mieć długofalowe (pozytywne lub negatywne) konsekwencje?
 - d. Czy stworzony dzięki wsparciu w ramach LSR potencjał rozwojowy jest w dostateczny sposób wykorzystywany i promowany? Co należałoby poprawić?
- 13. **Czy dla realizacji celów LSR niezbędne jest rozszerzenie finansowania o środki z RPO?**